

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Αναμόρφωση επαγγελματικής ασφάλισης, εξορθολογισμός ασφαλιστικής νομοθεσίας, συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, σύστημα διορισμού και προσλήψεων των εκπαιδευτικών της δημόσιας υπηρεσίας απασχόλησης και λοιπές διατάξεις»

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως το επεξεργάστηκε η Διαρκής Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων, διαρθρώνεται σε πέντε (5) Ενότητες, και εκατόν ογδόντα οκτώ (188) άρθρα, συμπεριλαμβανομένου του ακροτελεύτιου άρθρου που ορίζει τον χρόνο έναρξης ισχύος των διατάξεων του νόμου.

Η Ενότητα Α' (άρθρα 1-111), υπό τον τίτλο «Αναμόρφωση επαγγελματικής ασφάλισης και ταμείων συμπληρωματικών παροχών», αποτελείται από τέσσερα (4) Μέρη (Α'-Δ'). Το Μέρος Α' (άρθρα 1-91), υπό τον τίτλο «Ίδρυση-Δραστηριότητες και εποπτεία των ταμείων προαιρετικής επαγγελματικής ασφάλισης-Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2341/2016 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Δεκεμβρίου 2016 για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των ιδρυμάτων επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών», αποτελείται από δέκα (10) Κεφάλαια (Α'-Ι').

Με το Κεφάλαιο Α' (άρθρα 1-4), υπό τον τίτλο «Γενικές διατάξεις», ορίζονται ο σκοπός (άρθρο 1), το αντικείμενο (άρθρο 2), και το πεδίο εφαρμογής του Μέρους Α' (άρθρο 3), και τίθενται οι αναγκαίοι ορισμοί (άρθρο 4).

Με το Κεφάλαιο Β´ (άρθρα 5-12), υπό τον τίτλο «Ίδρυση και λειτουργία ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης» (εφεξής Τ.Ε.Α.), ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν, μεταξύ άλλων, το καθεστώς ίδρυσης και λειτουργίας των Τ.Ε.Α. (άρθρο 5), τη σύσταση, τον σκοπό και τις δραστηριότητές τους (άρθρο 6), τις προϋποθέσεις έγκρισης προσχώρησης χρηματοδοτούσας επιχείρησης σε λειτουργούν Τ.Ε.Α. (άρθρο 7), τη διαδικασία και τους όρους χορήγησης άδειας ίδρυσης και λειτουργίας (άρθρο 8), τον τύπο και το ελάχιστο περιεχόμενο του καταστατικού (άρθρο 9), το πρόγραμμα δραστηριοτήτων (άρθρο 10), τη διασυννοριακή δραστηριότητα και τη χρηματοδότηση (άρθρο 11), και τη δυνατότητα μεταβίβασης προγραμμάτων συνταξιοδοτικών παροχών των Τ.Ε.Α. (άρθρο 12).

Με το Κεφάλαιο Γ´ (άρθρα 13-24), υπό τον τίτλο «Σκοπός-Υποχρεώσεις ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης», ορίζονται οι ελάχιστες προϋποθέσεις λήψης συνταξιοδοτικής παροχής (άρθρο 13), καθορίζονται η υποχρέωση καταβολής των εισφορών και η σχετική προθεσμία (άρθρο 14), προβλέπεται δικαίωμα οικειοθελούς διαγραφής των μελών των Τ.Ε.Α. (άρθρο 15), και ορίζονται υποχρεώσεις επαρκούς πληροφόρησης, βασικής, συμπληρωματικής και πρόσθετης, των μελών, των δικαιούχων και των υποψήφιων μελών για τα προγράμματα συνταξιοδοτικών παροχών και τις διαθέσιμες επιλογές σε κάθε στάδιο (άρθρα 16-24).

Με το Κεφάλαιο Δ´ (άρθρα 25-31), υπό τον τίτλο «Όργανα διοίκησης και εξωτερικά όργανα των ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης», ρυθμίζεται το καθεστώς του διοικητικού και του εποπτικού συμβουλίου των Τ.Ε.Α. (άρθρα 25-26), προβλέπεται η δυνατότητα εξωτερικής ανάθεσης δραστηριοτήτων (άρθρο 27), ορίζονται τα της διαχείρισης των επενδύσεων των Τ.Ε.Α. (άρθρο 28), θεσπίζεται υποχρέωση ορισμού θεματοφύλακα ως υπευθύνου για τη φύλαξη των περιουσιακών στοιχείων (άρθρα 29-30), και ορίζονται τα σχετικά καθήκοντα επίβλεψης (άρθρο 31).

Με το Κεφάλαιο Ε´ (άρθρα 32-44), υπό τον τίτλο «Σύστημα και γενικές αρχές διακυβέρνησης», ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν, μεταξύ άλλων, τις γενικές απαιτήσεις χρηστής και συνετής διαχείρισης (άρθρο 32), τις απαιτήσεις καταλληλότητας και αξιοπιστίας των μελών της διοίκησης, των μελών του εποπτικού συμβουλίου και όλων των προσώπων που ασκούν βασικές λειτουργίες των Τ.Ε.Α. (άρθρο 33), την πολιτική αποδοχών (άρθρο 34), τις διαδικασίες διαχείρισης καταγγελιών (άρθρο 35), τη σύγκρουση συμφερόντων (άρθρο 36), την άσκηση των βασικών λειτουργιών (άρθρο 37), τη λειτουργία διαχείρισης κινδύνων και εσωτερικού ελέγχου (άρθρα 38-39), την αλληλοεπικουρική λειτουργία και την ίδια αξιολόγηση κινδύνων (άρθρα 40-41), την

κατάρτιση και δημοσιοποίηση ετήσιων λογαριασμών και εκθέσεων (άρθρο 42), τις υποχρεώσεις των εξωτερικών εμπειρογνομόνων και των προσώπων που είναι επιφορτισμένα με τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων (άρθρο 43), και την κατάρτιση και εφαρμογή της Δήλωσης των Αρχών Επενδυτικής Πολιτικής των Τ.Ε.Α. (άρθρο 44).

Με το Κεφάλαιο ΣΤ´ (άρθρα 45-51), υπό τον τίτλο «Τεχνικές προβλέψεις-Ίδια κεφάλαια-Περιθώριο φερεγγυότητας-Επενδύσεις ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης», ορίζεται η υποχρέωση σχηματισμού επαρκών τεχνικών προβλέψεων και η κάλυψή τους (άρθρα 45-46), προβλέπεται, υπό προϋποθέσεις, η υποχρέωση διάθεσης πρόσθετων περιουσιακών στοιχείων ως «περιθώριο φερεγγυότητας» (άρθρα 47-50), και τίθενται οι επενδυτικοί κανόνες συνετής διαχείρισης (άρθρο 51).

Με το Κεφάλαιο Ζ´ (άρθρα 52-60), υπό τον τίτλο «Γενικοί κανόνες εποπτείας της αρμόδιας αρχής», ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν, μεταξύ άλλων, τον κύριο σκοπό, το πεδίο εφαρμογής και τις γενικές αρχές της εποπτείας επί των Τ.Ε.Α. (άρθρα 52-54), τις εξουσίες παρέμβασης και τα καθήκοντα της αρμόδιας αρχής (άρθρο 55), τις διοικητικές και τις ποινικές κυρώσεις (άρθρα 56-57), τη διαδικασία εποπτικής αξιολόγησης (άρθρο 58), τις πληροφορίες που παρέχονται στην αρμόδια αρχή (άρθρο 59), και τις αρχές της διαφάνειας, της ανεξαρτησίας και της εμπιστευτικότητας που διέπουν την άσκηση των καθηκόντων της αρμόδιας αρχής (άρθρο 60).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Η´ (άρθρα 61-78), υπό τον τίτλο «Μέτρα εξυγίανσης, τερματισμός δραστηριοτήτων και εκκαθάριση», θεσπίζεται, μεταξύ άλλων, η δυνατότητα λήψης συγκεκριμένων μέτρων εξυγίανσης, κατ' επιλογήν της Αρμόδιας Αρχής, προκειμένου να διαφυλαχθεί και να αποκατασταθεί η χρηματοοικονομική κατάσταση του Τ.Ε.Α., ασχέτως αν θα θίγονται προϋπάρχοντα δικαιώματα μελών ή δικαιούχων ή συμβαλλομένων μερών ή λοιπών πιστωτών, εντός ή εκτός της Επικράτειας (άρθρο 61), και καθορίζονται, περιοριστικώς, οι προϋποθέσεις εφαρμογής τους, κατά την κρίση της Αρμόδιας Αρχής (άρθρο 62). Ακολούθως, ορίζεται η διαδικασία, οι συνέπειες και η χρονική διάρκεια ορισμού διαχειριστή (άρθρο 63). Περαιτέρω, καθορίζονται, μεταξύ άλλων, τα καθήκοντα και οι υποχρεώσεις του διαχειριστή (άρθρο 64), η περίπτωση λήξης της θητείας του διαχειριστή, καθώς και παύσης και αντικατάστασής του (άρθρο 65). Εν συνεχεία, εξειδικεύονται τα μέτρα εξυγίανσης, και θεσπίζεται ο τερματισμός προγράμματος συνταξιοδοτικών παροχών (άρθρο 66), η αναστολή δραστηριοτήτων του Τ.Ε.Α., υπό τις συγκεκριμένες προϋποθέσεις (άρθρο 67), η υποχρεωτική μεταβίβαση προγραμμάτων συνταξιοδοτικών παροχών (άρθρο 68), καθώς και η δυναμική

αναστολή πληρωμών του Τ.Ε.Α. (άρθρο 69). Τίθεται η υποχρέωση δημοσίευσης της απόφασης περί λήψης μέτρων εξυγίανσης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (άρθρο 70). Ακολούθως, καθορίζονται, κατά τα ανά περίπτωση οριζόμενα, αφενός, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία θέσης σε εκκαθάριση προγράμματος συνταξιοδοτικών παροχών (άρθρο 71), αφετέρου, οι περιπτώσεις ανάκλησης της άδειας του Τ.Ε.Α. (άρθρο 72), καθώς και οι συνέπειες ανάκλησης άδειας και εκκαθάρισης του Τ.Ε.Α. (άρθρο 73). Επίσης, ορίζονται ειδικά θέματα της εκκαθάρισης του Τ.Ε.Α. (άρθρο 74) και η διαδικασία εκκαθάρισης (άρθρο 75). Θεσπίζεται η προνομιακή μεταχείριση προγραμμάτων του υπό εκκαθάριση Τ.Ε.Α., καθώς και απαιτήσεων των μελών και δικαιούχων, αλλά και εργαζομένων του Τ.Ε.Α. (άρθρο 76), και η αναστολή μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης σε βάρος του Τ.Ε.Α. (άρθρο 77). Τέλος, ρυθμίζεται η περάτωση και λήξη της εκκαθάρισης (άρθρο 78).

Με το Κεφάλαιο Θ´ (άρθρα 79-90), υπό τον τίτλο «Επαγγελματικό απόρρητο και ανταλλαγή πληροφοριών», ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν, μεταξύ άλλων, το επαγγελματικό απόρρητο (άρθρο 79), τη χρήση εμπιστευτικών πληροφοριών (άρθρο 80), την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρμόδιων αρχών (άρθρο 81), την υποβολή έκθεσης σχετικά με τις εθνικές ρυθμίσεις προληπτικής φύσεως και τη συνεργασία της αρμόδιας αρχής με την Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (άρθρα 82-83), και την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (άρθρο 85). Επίσης, στο πλαίσιο της αντικατάστασης του ισχύοντος συστήματος τριμερούς εποπτείας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής και της Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, από την εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος, πραγματοποιούνται οι σχετικές τροποποιήσεις στους ν. 5042/2023, 4209/2013, 4706/2020, 4575/2018 και 4514/2018 (άρθρα 86-90).

Με το Κεφάλαιο Ι´, υπό τον τίτλο «Εξουσιοδοτικές διατάξεις», τίθενται εξουσιοδοτικές ρυθμίσεις του Μέρους Α´ (άρθρο 91).

Το Μέρος Β´ (άρθρα 92-102), υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις για τα ταμεία υποχρεωτικής επαγγελματικής ασφάλισης και τα εκ μετατροπής αλληλοβοηθητικά ταμεία της παρ. 20 του άρθρου 6 του ν. 3029/2002», αποτελείται από τέσσερα (4) Κεφάλαια (Α´-Δ´). Με τα άρθρα 92 και 93 ορίζεται ο σκοπός και το αντικείμενό του.

Με το Κεφάλαιο Α´ (άρθρα 94-97), υπό τον τίτλο «Ταμεία υποχρεωτικής επαγγελματικής ασφάλισης», ορίζονται η λειτουργία των ταμείων υποχρεωτικής επαγγελματικής ασφάλισης (άρθρο 94), οι εφαρμοστέες διατάξεις (άρθρο 95), οι πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται σε μέλη και δικαιού-

χους (άρθρο 96), και η διαδικασία τροποποίησης του καταστατικού τους (άρθρο 97).

Με το Κεφάλαιο Β΄ (άρθρα 98-100), υπό τον τίτλο «εκ μετατροπής αλληλοβοηθητικά ταμεία», ορίζεται η λειτουργία των εκ μετατροπής αλληλοβοηθητικών ταμείων της παρ. 20 του άρθρου 6 του ν. 3029/2002 (άρθρο 98), το καθεστώς διοίκησής τους (άρθρο 99), και η δυνατότητα λειτουργίας τους ως ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης (άρθρο 100).

Με το Κεφάλαιο Γ΄, υπό τον τίτλο «Εποπτεία», ρυθμίζονται τα της εποπτείας των ταμείων υποχρεωτικής επαγγελματικής ασφάλισης και των εκ μετατροπής αλληλοβοηθητικών ταμείων (άρθρο 101).

Με το Κεφάλαιο Δ΄, υπό τον τίτλο «Εξουσιοδοτικές διατάξεις», τίθενται εξουσιοδοτικές ρυθμίσεις του Μέρους Β΄ (άρθρο 102).

Με το Μέρος Γ΄ (άρθρα 103-109), υπό τον τίτλο «Φορολογικές Διατάξεις Προϊόντων Συλλογικής Συνταξιοδοτικής Αποταμίευσης», ορίζεται ο σκοπός (άρθρο 103), και το αντικείμενό του Μέρους Γ΄ (άρθρο 104), και θεσπίζεται ανώτατο όριο στις ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλουν ο εργαζόμενος και ο εργοδότης υπέρ των Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης προαιρετικής ασφάλισης και των ταμείων του άρθρου 94 για συνταξιοδοτικές παροχές, καθώς και στα ασφαλιστρα που καταβάλλονται από τον εργαζόμενο και τον εργοδότη για λογαριασμό του εργαζομένου στο πλαίσιο ομαδικών ασφαλιστηρίων συνταξιοδοτικών συμβολαίων (άρθρο 105). Στη συνέχεια, τροποποιούνται διατάξεις του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος και, συγκεκριμένα, το άρθρο 14, ως προς τα ποσά που εξαιρούνται από τον υπολογισμό του εισοδήματος από μισθωτή εργασία και συντάξεις (άρθρο 106), το άρθρο 15, ως προς τους φορολογικούς συντελεστές του ασφαλισματος που καταβάλλεται στο πλαίσιο ομαδικών ασφαλιστηρίων συνταξιοδοτικών συμβολαίων και των συνταξιοδοτικών παροχών που καταβάλλονται από τα Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης και τα Αλληλοβοηθητικά Ταμεία (άρθρο 107), το άρθρο 62, ως προς τις πληρωμές που υπόκεινται σε παρακράτηση φόρου, με προσθήκη αναφοράς στις συνταξιοδοτικές παροχές που καταβάλλονται από Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης προαιρετικής ασφάλισης ή Αλληλοβοηθητικά Ταμεία (άρθρο 108), και το άρθρο 64, ως προς τους συντελεστές παρακράτησης φόρου επί των ανωτέρω πληρωμών (άρθρο 109).

Με το Μέρος Δ΄ (άρθρα 110-111), υπό τον τίτλο «Μεταβατικές και Καταργούμενες Διατάξεις», εισάγονται μεταβατικές (άρθρο 110) και ορίζονται οι καταργούμενες διατάξεις (άρθρο 111) για την Ενότητα Α΄.

Η Ενότητα Β΄ (άρθρα 112-156), με τίτλο «Αναμόρφωση ασφαλιστικής νομοθεσίας», διαρθρώνεται σε δύο (2) Μέρη (Α΄-Β΄).

Με το Μέρος Α΄ (άρθρα 112-113), υπό τον τίτλο «Γενικές Διατάξεις», ορίζεται ο σκοπός (άρθρο 112) και το αντικείμενο (άρθρο 113) της Ενότητας Β΄ του νομοσχεδίου.

Το Μέρος Β΄ (άρθρα 114-156), υπό τον τίτλο «Συνταξιοδοτικές-Ασφαλιστικές ρυθμίσεις-ρυθμίσεις Ζητημάτων Ηλεκτρονικού Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης και λοιπών Ασφαλιστικών Ταμείων», διαρθρώνεται σε εννέα (9) Κεφάλαια (Α΄-Θ΄).

Με το Κεφάλαιο Α΄ (άρθρα 114-122), υπό τον τίτλο «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις», εισάγεται διάταξη ως προς την απασχόληση συνταξιούχων, με την οποία παύει η μειωμένη κατά ποσοστό 30% καταβολή ακαθάριστων συντάξεων, κύριων και επικουρικών, και θεσπίζεται ειδικός μη ανταποδοτικός πόρος υπέρ ε-ΕΦΚΑ (άρθρο 114), αυξάνεται το όριο των οφειλών ασφαλιστικών εισφορών προς τον ε-ΕΦΚΑ και παρέχεται, υπό προϋποθέσεις, η δυνατότητα καταβολής σύνταξης στους οφειλέτες (άρθρο 115), εισάγεται άρθρο 96Α στον ν. 4387/2016, με το οποίο ενοποιούνται οι προϋποθέσεις θεμελίωσης της επικουρικής σύνταξης για όλους τους ασφαλισμένους στον ε-ΕΦΚΑ (άρθρο 116), και προσδιορίζονται εκ νέου οι προϋποθέσεις για την ταχεία διαδικασία απονομής επικουρικής σύνταξης (άρθρο 117). Περαιτέρω, τροποποιείται το άρθρο 42 του ν. 4052/2012 και αποσαφηνίζεται ότι σε περίπτωση χορήγησης μειωμένης κύριας σύνταξης λόγω μειωμένου ορίου ηλικίας, εφαρμόζεται μείωση στο τμήμα της επικουρικής σύνταξης που αφορά σε χρόνο ασφάλισης μέχρι την 31.12.2014, σε ποσοστό ίσο με αυτό που επιβλήθηκε στην κύρια σύνταξη (άρθρο 118), τροποποιείται το άρθρο 12 του ν. 4387/2016 ως προς τη χορήγηση σύνταξης λόγω θανάτου σε δικαιούχα τέκνα (άρθρο 119), δίνεται η δυνατότητα σωρευτικής χορήγησης βασικής σύνταξης του π. ΟΓΑ και επικουρικής σύνταξης του π. Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης Πρατηριούχων Υγρών Καυσίμων (άρθρο 120), επεκτείνεται για ένα έτος η αναζήτηση ασφαλιστικού δεσμού για όσους παλαιούς ασφαλισμένους υποβάλουν αίτηση συνταξιοδότησης για τη λήψη μειωμένης σύνταξης (άρθρο 121), και εισάγεται διάταξη για την χορήγηση εφάπαξ παροχής σε κληρικούς που είναι ασφαλισμένοι στο π. Ταμείο Πρόνοιας Ορθόδοξου Εφημεριακού Κλήρου Ελλάδος (άρθρο 122).

Με το Κεφάλαιο Β΄ (άρθρα 123-133), υπό τον τίτλο «Ασφαλιστικές Ρυθμίσεις», εισάγεται διάταξη για τη χορήγηση έκτακτης εφάπαξ οικονομικής ενίσχυσης στους συνταξιούχους του ε-ΕΦΚΑ (άρθρο 123), τροποποιείται διάταξη ως προς την υγειονομική κάλυψη ανασφάλιστων και ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (άρθρο 124), τροποποιούνται διατάξεις του ν. 4387/2016 σχετικές με την ασφάλιση ιδιοκτητών τουριστικών καταλυμάτων δυναμικότητας

έως δέκα δωματίων (άρθρο 125), ρυθμίζεται το ζήτημα της ασφάλισης φοιτητών κατά τον χρόνο της πρακτικής άσκησης (άρθρο 126), και το ζήτημα της διακοπής ασφαλιστικής σχέσης με τον e-ΕΦΚΑ, εταίρων προσωπικής ή κεφαλαιουχικής εταιρείας ή μέλους διοικητικού συμβουλίου ανώνυμης εταιρείας που τίθεται σε καθεστώς εκκαθάρισης (άρθρο 127). Περαιτέρω, ρυθμίζεται το θέμα των ασφαλιστέων αποδοχών των Προέδρων Δημοτικών συμβουλίων, ανεξαρτήτως πληθυσμού (άρθρο 128), και εισάγεται ρύθμιση για την τακτοποίηση του χρόνου υπηρεσίας και ασφάλισης συγκεκριμένων υπαλλήλων με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου του Δήμου Κορδελιού-Ευόσμου (άρθρο 129), τροποποιείται διάταξη αναφορικά με την καταβολή ασφαλιστικής εισφοράς του κλάδου εφάπαξ για τους μέχρι την 31.12.1992 έμμισθους δικηγόρους, μισθωτούς μηχανικούς και υγειονομικούς των οικείων κλάδων πρόνοιας του πρώην Ε.Τ.Α.Α. (άρθρο 130), και καταργείται η προθεσμία υποβολής αίτησης απαλλαγής των φυσικών προσώπων από την αλληλέγγυα ευθύνη για ασφαλιστικές εισφορές, πρόσθετα τέλη, τόκους, προσαυξήσεις και λοιπές επιβαρύνσεις προς τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης (άρθρο 131). Τέλος, τροποποιείται άρθρο σχετικά με τη διαγραφή ασφαλιστικών οφειλών πληγέντων από το σιδηροδρομικό δυστύχημα των Τεμπών (άρθρο 132), καθώς και άρθρο για την αναστολή αύξησης επιτοκίου οφειλών προς φορείς κοινωνικής ασφάλισης (άρθρο 133).

Με το Κεφάλαιο Γ΄ (άρθρα 134-142), υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις ζητημάτων Ηλεκτρονικού Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης», ρυθμίζεται ο μηχανισμός αναπροσαρμογής σε συνταξιούχους προσυνταξιοδοτικού καθεστώτος του τ. Ενιαίου Ταμείου Ασφάλισης Τραπεζουπαλλήλων (άρθρο 134), η διαδικασία λήξης της ασφάλισης μη μισθωτών στον e-ΕΦΚΑ (άρθρο 135), παρατείνεται η προθεσμία για την κατάρτιση ισολογισμών από τον e-ΕΦΚΑ (άρθρο 136), τροποποιείται η διάταξη που περιέχει νομοθετική εξουσιοδότηση για την κατάρτιση Ενιαίων Κανονισμών ανά κλάδο για την Κύρια ασφάλιση, την Επικουρική Ασφάλιση και την Εφάπαξ Παροχή του e-ΕΦΚΑ (άρθρο 137), και διάταξη περί επέκτασης και το έτος 2023 της επιβράβευσης των κλιμακίων, ομάδων και υποομάδων εργασίας εκκαθάρισης των εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης (άρθρο 138). Επίσης, επεκτείνεται η διάταξη για την καταβολή προσαυξημένων εξόδων διανυκτέρευσης στους υπαλλήλους των Περιφερειακών Ελεγκτικών Κέντρων Ασφάλισης (ΠΕΚΑ) του e-ΕΦΚΑ (άρθρο 139), θεσπίζεται η δυνατότητα παράτασης της παραμονής στην υπηρεσία των ασκούντων καθήκοντα Προϊσταμένων των Γενικών Διευθύνσεων και των Διευθύνσεων του e-ΕΦΚΑ, καθώς και στους εκτελούντες χρέη αναπληρωτών στις θέσεις αυτές, μετά τη συμπλήρωση του 67ου έτους ηλικίας και

για ένα έτος (άρθρο 140), τροποποιείται διάταξη σχετική με την αποστολή και τον σκοπό της εταιρείας αξιοποίησης της ακίνητης περιουσίας του e-ΕΦΚΑ (άρθρο 141), και διάταξη σχετική με την μετακίνηση προσωπικού προς αυτή (άρθρο 142).

Με το Κεφάλαιο Δ´ (άρθρα 143-146), υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις ζητημάτων Ταμείου Επικουρικής Κεφαλαιοποιητικής Ασφάλισης», επέρχονται τροποποιήσεις στη διάταξη του ν. 4826/2021, η οποία αφορά τα ασφαλιστέα πρόσωπα στο ΤΕΚΑ (άρθρο 143), διάταξη του ν. 4052/2012 για την προαιρετική υπαγωγή στον κλάδο επικουρικής ασφάλισης του e-ΕΦΚΑ (άρθρο 144), διάταξη σχετικά με τη στελέχωση του ΤΕΚΑ και την τοποθέτηση υπαλλήλων σε θέσεις ευθύνης (άρθρο 145), και παρατείνεται η λειτουργία της Μονάδας Υποστήριξης του Διοικητικού Συμβουλίου του ΤΕΚΑ (άρθρο 146).

Με το Κεφάλαιο Ε´ (άρθρα 147-148), υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις Μετοχικού Ταμείου Πολιτικών υπαλλήλων», ρυθμίζεται η καταβολή του δικαιώματος εγγραφής υπέρ του Μετοχικού Ταμείου Πολιτικών υπαλλήλων (άρθρο 147), η ηλεκτρονική έκδοση απόφασης απονομής μερίσματος βάσει των δεδομένων του πληροφοριακού συστήματος του Κέντρου Πιστοποίησης Αναπηρίας, και η ηλεκτρονική ειδοποίηση για την απόφαση κανονισμού ή μεταβίβασης του μερίσματος (άρθρο 148).

Με το Κεφάλαιο ΣΤ´ (άρθρο 149), υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις ζητημάτων Ναυτικού Απομαχικού Ταμείου», τροποποιείται η διάταξη του ν. 4892/2022 σχετικά με τον τρόπο επιλογής των εν ενεργεία ναυτικών στο Διοικητικό Συμβούλιο του ΝΑΤ.

Με το Κεφάλαιο Ζ´ (άρθρα 150-152), υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις ζητημάτων του Οργανισμού προνοιακών επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης», επεκτείνεται η ειδική παροχή προστασίας μητρότητας της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης σε όλες τις μισθωτές του e-ΕΦΚΑ (άρθρο 150), θεσπίζεται ειδική παροχή προστασίας της μητρότητας διάρκειας εννέα (9) μηνών για ελεύθερες επαγγελματίες, αυτοαπασχολούμενες και αγρότισσες, η οποία εκκινεί μετά τη λήξη του επιδόματος μητρότητας του e-ΕΦΚΑ (άρθρο 151), και εισάγεται νέος τρόπος πληρωμής επιδομάτων, βοηθημάτων, ενισχύσεων και κάθε είδους παροχών της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης και του Οργανισμού Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, με τη χρήση προπληρωμένης κάρτας (άρθρο 152).

Με το Κεφάλαιο Η´ (άρθρο 153), υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις για τη Μονάδα Εμπειρογνομόνων Απασχόλησης, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικών Υποθέσεων», τροποποιείται διάταξη του ν. 4826/2021.

Με το Κεφάλαιο Θ´ (άρθρα 154-156), υπό τον τίτλο «Εξουσιοδοτικές-Μεταβατικές-Καταργούμενες διατάξεις», θεσπίζονται οι εξουσιοδοτικές (άρθρο 154), μεταβατικές (άρθρο 155), και οι καταργούμενες (άρθρο 156) διατάξεις της Ενότητας Β´ του νομοσχεδίου.

Η Ενότητα Γ´ (άρθρα 157-185), υπό τον τίτλο «Σύστημα διορισμού και προσλήψεων των εκπαιδευτικών της δημόσιας υπηρεσίας απασχόλησης (Δ.ΥΠ.Α.) και λοιπές διατάξεις αρμοδιότητας Δ.ΥΠ.Α.», αποτελείται από τρία (3) Μέρη (Α´-Γ´).

Με τις διατάξεις του Μέρους Α´ (άρθρα 157-158), υπό τον τίτλο «Σκοπός – αντικείμενο», εισάγεται ο σκοπός (άρθρο 157) και οριοθετείται το αντικείμενο της Ενότητας Γ´ (άρθρο 158).

Το Μέρος Β´ (άρθρα 159-183), υπό τον τίτλο «Εκπαιδευτικοί δημόσιας υπηρεσίας απασχόλησης», αποτελείται από δύο (2) Κεφάλαια (Α´-Β´).

Ειδικότερα, διά των διατάξεων του Κεφαλαίου Α´ (άρθρα 159-170), υπό τον τίτλο «Σύστημα διορισμού και προσλήψεων των εκπαιδευτικών της δημόσιας υπηρεσίας απασχόλησης», τίθενται ρυθμίσεις για την επιλογή, μέσω προκήρυξης, εκπαιδευτικών της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (Δ.ΥΠ.Α.) (άρθρα 159-160). Ακολούθως, μεταξύ άλλων, προσδιορίζεται ο τρόπος, η διαδικασία υποβολής των αιτήσεων συμμετοχής και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά (άρθρο 161), τίθενται τα κριτήρια κατάταξης σε πίνακες, κατά φθίνουσα σειρά συνολικής βαθμολογίας ανά κλάδο ή ειδικότητα, και η μοριοδότησή τους (άρθρο 162), και ορίζεται τριμελής Επιτροπή για τη διεξαγωγή των διαδικασιών πλήρωσης των προκηρυσσόμενων θέσεων (άρθρο 163). Εν συνεχεία, ορίζεται η διενέργεια ατομικής δομημένης συνέντευξης των υποψηφίων του αρχικού προσωρινού πίνακα κατάταξης (άρθρο 164). Καθορίζονται τα σχετικά με την κατάρτιση τελικών προσωρινών πινάκων κατάταξης διοριστέων/προσληπτέων και αποκλειομένων για τυπικούς λόγους, το δικαίωμα ένστασης κατ' αυτών, καθώς η κατάρτιση οριστικών πινάκων κατάταξης και απορριπτέων (άρθρο 165). Καθορίζονται οι λόγοι αποκλεισμού των υποψηφίων (άρθρο 166), και η διαδικασία διορισμού ή πρόσληψης (άρθρο 167). Περαιτέρω, ρυθμίζονται θέματα σχετικά με την υπηρεσιακή κατάσταση των εκπαιδευτικών της Δ.ΥΠ.Α. (άρθρο 168), συγκροτείται στη Δ.ΥΠ.Α. «Μητρώο Προσωρινών Αναπληρωτών και Ωρομίσθιων Εκπαιδευτικών» (άρθρο 169), και ρυθμίζονται ο τρόπος και οι προϋποθέσεις απέυταξης από το Μητρώο (άρθρο 170).

Με το Κεφάλαιο Β´ (άρθρα 171-183), υπό τον τίτλο «Λοιπές διατάξεις δημόσιας υπηρεσίας απασχόλησης», τίθενται ρυθμίσεις για τις Επαγγελματι-

κές Σχολές Μαθητείας της Δ.ΥΠ.Α. (άρθρο 171), ορίζεται η αρμοδιότητα ελέγχου της Επιθεώρησης Εργασίας ως προς την τήρηση των υποχρεώσεων των εργοδοτών στο πλαίσιο της υλοποίησης των προγραμμάτων μάθησης σε εργασιακό χώρο (άρθρο 172), και εισάγεται υποχρέωση καταχώρισης των στοιχείων των συμμετεχόντων στο Πρόγραμμα Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας και στο Πρόγραμμα «Προεργασία» στο Πληροφοριακό Σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ II» (άρθρο 173). Επίσης, ορίζεται το Κέντρο Προώθησης Απασχόλησης (ΚΠΑ2) του τόπου κατοικίας της δικαιούχου ως αρμόδια υπηρεσία της Δ.ΥΠ.Α. για την καταβολή συμπληρωματικών παροχών μητρότητας (άρθρο 174). Ρυθμίζονται εκ νέου, η ηλεκτρονική υποβολή αίτησης για επιδότηση ανεργίας (άρθρο 175), οι εισοδηματικές προϋποθέσεις για παροχές προς ανέργους και αναζητούντες εργασία, (άρθρο 176), καθώς και οι εξαιρέσεις στο δηλούμενο εισόδημα του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος (άρθρο 177). Περαιτέρω, τίθενται ρυθμίσεις για τα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής της Δ.ΥΠ.Α. (άρθρο 178), ρυθμίζεται εκ νέου το ακατάσχετο και αφορολόγητο των κοινωνικοασφαλιστικών παροχών της Δ.ΥΠ.Α. (άρθρο 179), καθώς και οι ανεξόφλητες οικονομικές αξιώσεις της παρ. 2 του άρθρου 87 του ν. 4706/2020 (άρθρο 180). Τέλος, τίθενται ρυθμίσεις σχετικά με τη μείωση των ημερήσιων επιδομάτων που ισοδυναμούν με τις ημέρες απασχόλησης, εφόσον υφίσταται σποραδική απασχόληση τακτικώς επιδοτούμενων ανέργων (άρθρο 181), με την προστασία ατόμων με σωματική αναπηρία (άρθρο 182), καθώς και σχετικά με την παράταση έως την 31η.12.2024 της καταληκτικής ημερομηνίας εκκαθάρισης της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «Ολυμπιακό Χωριό Α.Ε.» (άρθρο 183).

Με το Μέρος Γ΄ (άρθρα 184-185), υπό τον τίτλο «Εξουσιοδοτικές και καταργούμενες διατάξεις», τίθενται εξουσιοδοτικές (άρθρο 184), και καταργούμενες διατάξεις (άρθρο 185) ως προς την Ενότητα Γ΄ του νομοσχεδίου.

Η Ενότητα Δ΄ (άρθρα 186-187), υπό τον τίτλο «Λοιπές διατάξεις», εισάγει ρύθμιση με την οποία αυξάνεται το ηλικιακό όριο για την κατάταξη Αξιωματικών ειδικότητας Ιατρών του Λιμενικού Σώματος οι οποίοι είναι ιδιώτες πτυχιούχοι Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.) της ημεδαπής ή ισότιμων και αντίστοιχων της αλλοδαπής (άρθρο 186). Περαιτέρω, ενσωματώθηκε η τροπολογία του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου με γενικό αριθμό 56 και ειδικό αριθμό 7/14.12.2023, με την οποία θεσπίζονται, ιδίως, οι ακόλουθες ρυθμίσεις: α) Εισάγεται, σε περιπτώσεις μετάκλησης εργαζομένων πολιτών τρίτων χωρών, η υποχρέωση των εργοδοτών προς ενημέρωση σε περιπτώσεις μη προσέλευσης ή αποχώρησής τους και οι σχετικές κυρώσεις. β) προβλέπεται εγγραφή στον Εθνικό Κατάλογο Ανεπιθύμητων Αλλο-

δαπών, σε περιπτώσεις παραβίασης των όρων της εθνικής θεώρησης εισόδου. γ) Συνιστώνται στο Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου μία (1) θέση Εθνικού Συντονιστή Επιστροφών και μία (1) θέση Εθνικού Συντονιστή κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών. δ) Μειώνεται από έξι (6) μήνες σε εξήντα (60) ημέρες το χρονικό διάστημα μετά την πάροδο του οποίου αποκοτούν οι αιτούντες διεθνή προστασία το δικαίωμα πρόσβασης στην αγορά εργασίας. ε) Παρέχεται η δυνατότητα χορήγησης νέου τύπου άδειας διαμονής για εργασία, σε υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι: αα) Διαθέτουν δήλωση προσφοράς εργασίας, ββ) διέμεναν στην Ελλάδα έως και την 30ή Νοεμβρίου 2023 χωρίς άδεια διαμονής, γγ) συνεχίζουν να διαμένουν στην Ελλάδα και δδ) συμπληρώνουν τουλάχιστον τρία (3) συνεχή έτη παραμονής στην Ελλάδα πριν από την υποβολή αίτησης. στ) Θεσπίζεται δικαίωμα των δικαιούχων προσωρινής προστασίας να υποβάλουν αίτηση χορήγησης άδειας διαμονής σύμφωνα με τον Κώδικα Μετανάστευσης (ν. 5038/2023) (άρθρο 187).

Με την Ενότητα Ε' (άρθρο 188), υπό τον τίτλο «Έναρξη Ισχύος», ορίζεται η έναρξη ισχύος του νόμου.

II. Γενικές Παρατηρήσεις

A. Η πρώτη ενότητα του νομοσχεδίου, όπως προκύπτει και από τον τίτλο της «Αναμόρφωση επαγγελματικής ασφάλισης και ταμείου συμπληρωματικών παροχών», περιέχει ρυθμίσεις που αφορούν τον δεύτερο πυλώνα κοινωνικής ασφάλισης. Όπως είναι γνωστό, ο πρώτος πυλώνας κοινωνικής ασφάλισης αφορά στη δημόσια, καθολική, υποχρεωτική κύρια και επικουρική ασφάλιση. Ο δεύτερος πυλώνας αφορά στα επαγγελματικά ταμεία, καθώς και σε κάθε σχήμα επαγγελματικής συλλογικής ασφάλισης με προαιρετικό χαρακτήρα, και ο τρίτος πυλώνας αποτελείται από ιδιωτικές μορφές προστασίας και συνδέεται με συνταξιοδοτικά και αποταμειωτικά ασφαλιστικά προϊόντα (βλ. Α. Στεργίου, Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης, 2022, σελ. 173-174).

Η επαγγελματική ασφάλιση αποτέλεσε αντικείμενο ρύθμισης της Οδηγίας 2003/41 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 3ης Ιουνίου 2003 «για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των ιδρυμάτων που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών», σύμφωνα με την οποία «[α]πό τη στιγμή που τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης υφίστανται συνεχώς πιέσεις οι επαγγελματικές συνταξιοδοτικές παροχές θα αποτελούν στο μέλλον όλο και περισσότερο το συμπλήρωμά τους. Για το λό-

γο αυτό οι επαγγελματικές συνταξιοδοτικές παροχές θα πρέπει να αναπτυχθούν, χωρίς ωστόσο να τίθεται υπό αμφισβήτηση η σημασία των δημόσιων συνταξιοδοτικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης όσον αφορά την ασφάλεια, τη βιωσιμότητα και την αποτελεσματικότητα της κοινωνικής προστασίας, η οποία θα πρέπει να διασφαλίζει ένα αποδεκτό βιοτικό επίπεδο κατά το γήρας και να αποτελεί συνεπώς το επίκεντρο του στόχου της ενίσχυσης του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου» (Οδηγία 2003/41, ΕΕ L 235, 23.9.2003, εισαγωγική σκέψη 6, σελ. 10).

Η Λευκή Βίβλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Ατζέντα για επαρκείς, ασφαλείς και βιώσιμες συντάξεις», αναφερόμενη στην εν γένει ευρωπαϊκή στρατηγική ως προς τις συντάξεις, περιγράφει ως κρίσιμη την ανάγκη ενίσχυσης της συμπληρωματικής ασφάλισης. Ειδικότερα, ως προς την επαγγελματική ασφάλιση, καταγράφεται η πρόθεση αναθεώρησης της Οδηγίας 2003/41 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Ιουνίου 2003, «με σκοπό την περαιτέρω διευκόλυνση της διασυννοριακής δραστηριότητας των [ιδρυμάτων επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών] ΙΕΣΠ και τον εκσυγχρονισμό της εποπτείας τους, λαμβανομένων υπόψη των διαφορετικών ειδών ΙΕΣΠ που λειτουργούν στα κράτη μέλη» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 16.2.2012, COM (2012) 55 final, σελ. 15-16).

Πράγματι, στη θέση της Οδηγίας 2003/41 εκδόθηκε νέα Οδηγία (ΕΕ) 2016/2341 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Δεκεμβρίου 2016 «για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των ιδρυμάτων επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών (ΙΕΣΠ)». Στο προοίμιο της Οδηγίας αναγνωρίζεται ότι «οι επαγγελματικές συνταξιοδοτικές παροχές αποτελούν πολύτιμη προσθήκη στα συνταξιοδοτικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης», λαμβανομένων υπόψη «τ[ων] δημογραφικ[ών] εξελίξ[εων] στην Ένωση και τ[ης] κατάστασ[η]ς όσον αφορά τους εθνικούς προϋπολογισμούς». Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι τα ΙΕΣΠ, ως «συνταξιοδοτικά ιδρύματα κοινωνικού σκοπού τα οποία παρέχουν χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες», πρέπει «να ανταποκρίνονται σε ορισμένα ελάχιστα εποπτικά πρότυπα», χωρίς, ωστόσο, «να αντιμετωπίζονται αποκλειστικά ως πάροχοι χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Η κοινωνική τους αποστολή και η τριγωνική σχέση μεταξύ εργαζόμενου, εργοδότη και ΙΕΣΠ θα πρέπει να αναγνωρίζονται και να υποστηρίζονται δεόντως ως κατευθυντήριες αρχές της παρούσας οδηγίας» (Οδηγία 2016/2341, ΕΕ L 354, 23.12.2016, εισαγωγικές σκέψεις 9 και 32, σελ. 38, 40).

Επισημαίνεται ότι στην Ευρωπαϊκή Ένωση λειτουργούν, κατά προσέγγιση, εκατόν είκοσι πέντε χιλιάδες (125.000) επαγγελματικά ταμεία, τα οποία κα-

τέχουν περιουσιακά στοιχεία αξίας 2,5 τρισεκατομμυρίων ευρώ. Αφορούν, περίπου, εβδομήντα πέντε εκατομμύρια (75.000.000) πολίτες, οι οποίοι αντιστοιχούν στο 20% του ενεργού πληθυσμού της Ε.Ε. (Σύνοψη Οδηγίας σε: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/LSU/?uri=CELEX%3A32016L2341>, τελευταία ενημέρωση 11.10.2023). Στην Ελλάδα, επίσης κατά προσέγγιση, λειτουργούν είκοσι οκτώ (28) Ταμεία Επαγγελματικής ασφάλισης, τα οποία διαχειρίζονται κεφάλαια ύψους τριακοσίων εκατομμυρίων (300.000.000) ευρώ, με συμμετοχή πενήντα χιλιάδων (50.000) ασφαλισμένων «ήτοι περίπου 2,2% του συνόλου των ενεργών ασφαλισμένων» (Αιτιολογική Έκθεση επί του νομοσχεδίου, σελ. 174).

Στη χώρα μας, το πλαίσιο λειτουργίας της επαγγελματικής ασφάλισης ρυθμίστηκε με τα άρθρα 7 και 8 του ν. 3029/2002, σύμφωνα με τα οποία μπορούν να συνιστώνται Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης (Τ.Ε.Α.), ως «νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα», τα οποία «λειτουργούν με βάση το κεφαλαιοποιητικό σύστημα», ιδρύονται «προαιρετικά ανά επιχείρηση ή κλάδο ή κλάδους εργαζομένων, με πρωτοβουλία των εργαζομένων ή των εργοδοτών ή με συμφωνία των εργοδοτών και των εργαζομένων», και έχουν «ως σκοπό την παροχή στους ασφαλισμένους και δικαιούχους των παροχών, επαγγελματικής ασφαλιστικής προστασίας πέραν της παρεχόμενης από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση για τους ασφαλιστικούς κινδύνους και ενδεικτικά τους κινδύνους γήρατος, θανάτου, αναπηρίας, επαγγελματικού ατυχήματος, ασθένειας, διακοπής της εργασίας».

Το ρυθμιστικό πλαίσιο των άρθρων 7 και 8 του ν. 3029/2002, όπως είχε διαμορφωθεί, διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την ψήφιση του ν. 4680/2020, με τον οποίο ενσωματώθηκε η Οδηγία (ΕΕ) 2016/2341 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Δεκεμβρίου 2016 «για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των ιδρυμάτων επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών (ΙΕΣΠ)».

Διά του παρόντος νομοσχεδίου ενσωματώνεται, εκ νέου, στην ελληνική έννομη τάξη η ανωτέρω Οδηγία (2016/2341), και καταργούνται, μεταξύ άλλων, τα άρθρα 7 και 8 του ν. 3029/2002, καθώς και τα άρθρα 1-60 του ν. 4680/2020. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση επί του νομοσχεδίου, στο νέο θεσμικό πλαίσιο «[ε]ντάσσονται κατά τρόπο συνεκτικό, τόσο οι ειδικές διατάξεις για τη λειτουργία των εθνικών επαγγελματικών ταμείων (Τ.Ε.Α.) όσο και οι σχετικές ενωσιακές ρυθμίσεις». Περαιτέρω, «[α]ναβαθμίζεται η εποπτεία των Τ.Ε.Α. με τη μεταφορά του συνόλου των σχετικών αρμοδιοτήτων στην Τράπεζα της Ελλάδος και καταργείται το ισχύον

σύστημα τριμερούς εποπτείας των φορέων αυτών (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, Εθνική Αναλογιστική Αρχή και Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς)», «διευρύνονται και απλοποιούνται οι προϋποθέσεις ίδρυσής τους, στα πρότυπα των ευρωπαϊκών φορέων επαγγελματικής ασφάλισης», και «[ε]νισχύεται το επίπεδο διαφάνειας των συνταξιοδοτικών παροχών» (Αιτιολογική Έκθεση επί του νομοσχεδίου, σελ. 172-173).

Β. Το νομοσχέδιο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος, συνοδεύεται από γνωμοδοτήσεις της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. Πρακτικά της 4ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2023, και Πρακτικά της 5ης, 6ης και 7ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 22ης Νοεμβρίου 2023), στις οποίες διατυπώνονται παρατηρήσεις σε επιμέρους διατάξεις του Κεφαλαίου Α', του Μέρους Β', της Ενότητας Β' του νομοσχεδίου, υπό τον τίτλο «Συνταξιοδοτικές Ρυθμίσεις».

Συναφώς παρατηρείται ότι «[η] γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου έχει διπλή λειτουργία στην έννομη τάξη. Αποσκοπεί αφενός στη διατύπωση παρατηρήσεων από νομοτεχνική άποψη, με γνώμονα τις αρχές της καλής νομοθέτησης, καθώς και στον έλεγχο της συμβατότητας των προς ψήφιση διατάξεων με τις συνταγματικές διατάξεις και τις υπερκείμενης τυπικής ισχύος διατάξεις για τη διευκόλυνση του έργου της Βουλής, αφετέρου στη διαφώτιση αυτής ώστε να προληφθεί η ψήφιση διατάξεων με μακροχρόνιες δημοσιονομικές συνέπειες, οι οποίες δύνανται να οδηγήσουν στην ανατροπή των οικονομικών προβλέψεων του φορέα απονομής συντάξεων και να θέσουν υπό διακινδύνευση της βιωσιμότητα του κοινωνικο-ασφαλιστικού συστήματος (βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 2ης Ειδ. Συν. της 25.5.2020, 4ης Ειδ. Συν. της 3.11.2022, 1ης Ειδ. Συν. 14.3.2023, 17ης Γεν. Συν. της 19.9.2022)» (βλ. και Πρακτικά της 4ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2023).

Εξ άλλου, σημειώνεται ότι στη νομοθεσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου (άρθρο 10 παρ. 1 του ν. 4820/2021 «Οργανικός Νόμος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και άλλες ρυθμίσεις»), ορίζεται ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο γνωμοδοτεί, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 73 και την περ. δ' της παρ. 1 του άρθρου 98 του Συντάγματος, για τα νομοσχέδια που αφορούν σε συντάξεις ή αναγνώριση υπηρεσίας για την παροχή δικαιώματος σύνταξης. Ειδικότερα, όπως επισημαίνεται και στην 5η Ειδική Συνεδρίαση της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 22ης Νοεμβρίου 2023 «[α]πό τον συνδυασμό των άρθρων 73 παρ. 2 και 98 παρ. 1 δ' του Συντάγματος και της συναφούς

διάταξης του άρθρου 10 παρ. 1 του ν. 4820/2021, συνάγεται ότι στον υποχρεωτικό γνωμοδοτικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου πριν από την κατάθεσή τους στη Βουλή, υπάγονται μόνο οι σχεδιαζόμενες ρυθμίσεις, οι οποίες, στο πλαίσιο του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος που το Σύνταγμα επιφυλάσσει στους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς καθώς και στους συνταξιοδοτικά εξομοιωμένους με αυτούς υπαλλήλους των ΟΤΑ και των άλλων ν.π.δ.δ., θεσπίζουν το πρώτον, τροποποιούν ή συμπληρώνουν τις προϋποθέσεις απονομής σύνταξης ή αναγνώρισης προϋπηρεσίας για την απονομή δικαιώματος σύνταξης στις ανωτέρω κατηγορίες υπαλλήλων και λειτουργών ή συνεπάγονται απλώς συνταξιοδοτικές συνέπειες εξ αυτών που επέβαλαν την κατά το άρθρο 73 παρ. 2 γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στις οποίες περιλαμβάνεται και το ύψος του μηνιαίου ποσού της συντάξεως. (βλ. ΕλΣυν Ολ. 2020/2020, Πρακτικά 1ης Ειδ. Συν. της 20.2.2012, 2ης Ειδ. Συν. της 28.3.2012, 2ης Ειδ. Συν. της 25.5.2020, 1ης Ειδ. Συν. της 16.2.2022, 5ης Ειδ. Συν. της 5.12.2022)».

Συναφώς επισημαίνεται ότι το άρθρο 119 του νομοσχεδίου τροποποιεί το άρθρο 12 του ν. 4387/2016 σχετικά με τη σύνταξη λόγω θανάτου και, συγκεκριμένα, αφενός, σχετικά με τις προϋποθέσεις χορήγησης σύνταξης λόγω θανάτου στα προστατευόμενα τέκνα και, αφετέρου, ειδικά σε σχέση με τις προϋποθέσεις χορήγησης και το ύψος της σύνταξης σε αμφοτεροπλεύρως ορφανά τέκνα με αναπηρία. Σύμφωνα δε με την Αιτιολογική Έκθεση επί του νομοσχεδίου (σελ. 381), ιδίως σχετικά με το δεύτερο σκέλος της προτεινόμενης ρύθμισης, «επεκτείνεται και ρητώς στο Δημόσιο και στο π. NAT η εφαρμογή (...) ειδικής ρύθμισης, η οποία ήδη ισχύει και εφαρμόζεται στις περιπτώσεις που ο θανάτων γονέας προέρχεται από τον ιδιωτικό τομέα». Συνεπώς, το άρθρο 119 του νομοσχεδίου θα έπρεπε να συνοδεύεται από γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ., συναφώς, γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί του άρθρου 12 του ν. 4387/2016- Πρακτικά της 1ης Ειδικής Συνεδρίασης της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 20ης Απριλίου 2016, και επί των τροποποιήσεων αυτού, με τον ν. 4611/2019- Πρακτικά της 1ης Ειδικής Συνεδρίασης της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 10ης Απριλίου 2019, καθώς και με τον ν. 5006/2022- Πρακτικά της 5ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 12ης Δεκεμβρίου 2022).

Τέλος, κατά το άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος, τα συνταξιοδοτικά νομοσχέδια επί των οποίων απαιτείται η προηγούμενη γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου πρέπει να είναι ειδικά. Το Ελεγκτικό Συνέδριο, κατ' έγκριση της γνωμοδοτικής αρμοδιότητάς του, έκρινε ότι η συνταγματική αυτή

επιταγή τυγχάνει εφαρμογής, αφενός, όταν οι θεσπιζόμενες συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις εμπεριέχονται σε ιδιαίτερο, δηλαδή, αυτοτελές, Κεφάλαιο του νομοσχεδίου και, αφετέρου, όταν στον τίτλο του νομοσχεδίου γίνεται ειδική αναφορά στις συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις που αυτό περιλαμβάνει (βλ., σχετικά, Ολ. ΕλΣυν Πρακτικά 2ης Ειδ. Συν. της 17ης.3.2021, 2ης Ειδ. Συν. της 25ης.5.2020, 2ης Ειδ. Συν. της 8ης.5.2017 και 1ης Ειδ. Συν. της 8ης.3.2017). Στο υπό ψήφιση νομοσχέδιο, οι σχετικές διατάξεις εμπεριέχονται σε ιδιαίτερο Κεφάλαιο με τίτλο «Συνταξιοδοτικές Ρυθμίσεις» και ο τίτλος του νομοσχεδίου είναι «Αναμόρφωση επαγγελματικής ασφάλισης, εξορθολογισμός ασφαλιστικής νομοθεσίας, συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, σύστημα διορισμού και προσλήψεων των εκπαιδευτικών της δημόσιας υπηρεσίας απασχόλησης και λοιπές διατάξεις».

III. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 4

α. στην υποπερίπτωση αβ) της περίπτωσης α) της παραγράφου 1 η φράση «και το οποίο αναπτύσσει δραστηριότητες που συνδέονται άμεσα με τον ανωτέρω στόχο» πρέπει να τεθεί εκτός υποπερίπτωσης αβ), δοθέντος ότι αναφέρεται συνολικά στην περίπτωση α).

β. στην παράγραφο 19 τίθεται ο ορισμός της «Λειτουργία[ς]» ως εξής: «Εντός του συστήματος διακυβέρνησης, ως λειτουργία νοείται η ανάληψη πρακτικών καθηκόντων, καθώς και κάθε αρμοδιότητα διοίκησης, διαχείρισης, εκπροσώπησης ή ελέγχου συγκεκριμένων εργασιών εντός Τ.Ε.Α.». Πρόκειται περί ενσωμάτωσης της περίπτωσης 18) του άρθρου 6 της Οδηγίας 2016/2341, όπου ορίζεται, ως «βασική λειτουργία», η «ικανότητα ανάληψης πρακτικών καθηκόντων, η οποία περιλαμβάνει τη λειτουργία διαχείρισης κινδύνων, τη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου και την αναλογιστική λειτουργία».

Επισημαίνεται ότι ο όρος «Λειτουργία» δεν απαντά στις επιμέρους διατάξεις του νομοσχεδίου, σε αντίθεση με τους όρους «βασική λειτουργία» και «βασικές λειτουργίες» που απαντούν, μεταξύ άλλων, στα άρθρα 27 παρ. 1, 33 παρ. 1, 34 παρ. 1, και 37 του νομοσχεδίου.

2. Επί του άρθρου 7

Το άρθρο 7 ρυθμίζει στην παράγραφο 1 την περίπτωση προσχώρησης χρηματοδοτούσας επιχείρησης σε Τ.Ε.Α. που ήδη λειτουργεί, ορίζοντας ότι υπόκειται στην έγκριση της Αρμόδιας Αρχής «η οποία αποφασίζει στη βάση, τουλάχιστον των ακόλουθων προϋποθέσεων: α) ότι δεν τίγονται τα συμφέ-

ροντα υφιστάμενων μελών και δικαιούχων, β) ότι το Τ.Ε.Α. κατέχει το διαθέσιμο περιθώριο φερεγγυότητας (...). Περαιτέρω, με την παράγραφο 2 εξουσιοδοτείται η Αρμόδια Αρχή να καθορίζει, με απόφασή της, «τις περιπτώσεις και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες η προσχώρηση χρηματοδοτούσας επιχείρησης σε Τ.Ε.Α. διενεργείται, χωρίς έγκριση της Αρμόδιας Αρχής, κατά παρέκκλιση της παρ. 1 του άρθρου 7».

α. στη φράση «κατά παρέκκλιση της παρ. 1 του άρθρου 7» οι λέξεις «του άρθρου 7» θα μπορούσαν να διαγραφούν, δεδομένου ότι αποτελούν περιεχόμενο του άρθρου 7.

β. δεδομένων των προϋποθέσεων που θέτει το νομοσχέδιο, βάσει των οποίων η Αρμόδια Αρχή εγκρίνει περιπτώσεις προσχώρησης χρηματοδοτούσας επιχείρησης σε Τ.Ε.Α., θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο να τεθεί, αντίστοιχα, το γενικό πλαίσιο εντός του οποίου οφείλει να κινηθεί η Αρμόδια Αρχή, ορίζοντας «τις περιπτώσεις και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες η προσχώρηση χρηματοδοτούσας επιχείρησης σε Τ.Ε.Α. διενεργείται, χωρίς έγκριση της Αρμόδιας Αρχής, κατά παρέκκλιση της παρ. 1 του άρθρου 7».

3. Επί του άρθρου 15

Με το άρθρο 15 ρυθμίζεται η άσκηση του δικαιώματος οικειοθελούς διαγραφής από Τ.Ε.Α. Παρατηρείται ότι στην παράγραφο 1 γίνεται λόγος περί υποβολής «δήλωσης διαγραφής», ενώ στην παράγραφο 3 περί υποβολής «αιτήματος διαγραφής». Επίσης, ενώ στην παράγραφο 1 ορίζεται ότι «τα αποτελέσματα της δήλωσης επέρχονται μετά από έναν (1) μήνα», στην παράγραφο 3 ορίζεται ότι ο αιτών παύει να έχει την ιδιότητα του ασφαλισμένου και την απορρέουσα υποχρέωση καταβολής εισφορών «[α]πό την ημερομηνία υποβολής αιτήματος διαγραφής». Σκόπιμο θα ήταν να διευκρινισθεί, αφενός, αν πρόκειται περί υποβολής δήλωσης ή αιτήματος διαγραφής, αφετέρου, το χρονικό σημείο από το οποίο παύει η ιδιότητα του ασφαλισμένου και οι απορρέουσες εξ αυτής υποχρεώσεις.

4. Επί του άρθρου 25

Στην παράγραφο 5 ορίζεται ότι «[τ]α μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Τ.Ε.Α. δεν επιτρέπεται να είναι μέλη Διοικητικού Συμβουλίου σε εταιρίες, μετοχές ή μερίδια των οποίων κατέχει το Τ.Ε.Α., εφόσον η συμμετοχή τους στις εταιρίες αυτές υπερβαίνει το δέκα τοις εκατό (10%) του κεφαλαίου τους». Αν η συμμετοχή άνω του δέκα τοις εκατό (10%) του κεφαλαίου αναφέρεται στο Τ.Ε.Α., η φράση «εφόσον η συμμετοχή τους στις εταιρίες αυτές υπερβαίνει το δέκα τοις εκατό (10%) του κεφαλαίου τους» θα μπορούσε να

αντικατασταθεί από τη φράση «εφόσον το σύνολο των μετοχών και των μεριδίων που ανήκουν στο Τ.Ε.Α. υπερβαίνει το δέκα τοις εκατό (10%) του κεφαλαίου τους».

5. Επί του άρθρου 47

Με το άρθρο 15 παρ. 1 της Οδηγίας 2016/2341 επιβάλλονται πρόσθετες υποχρεώσεις φερεγγυότητας για ιδρύματα επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών τα οποία «αναλαμβάνουν τα ίδια, αντί της χρηματοδοτούσας επιχείρησης, την ευθύνη για την κάλυψη βιομετρικών κινδύνων ή εγγυώνται ορισμένη απόδοση των επενδύσεων ή ορισμένο ύψος παροχών».

Οι ανωτέρω πρόσθετες υποχρεώσεις ορίζονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 47 του νομοσχεδίου ως προς τα Τ.Ε.Α. που «αναλαμβάνουν τα ίδια, αντί της χρηματοδοτούσας επιχείρησης, την ευθύνη για την κάλυψη βιομετρικών κινδύνων ή εγγυώνται ορισμένη απόδοση των επενδύσεων ή ορισμένο ύψος παροχών». Όμως, στις παραγράφους 3 έως 5 ορίζονται αναλυτικότερες υποχρεώσεις για τα «Τ.Ε.Α.», χωρίς διευκρίνιση αν πρόκειται για τα Τ.Ε.Α. της παραγράφου 1.

Τούτων δοθέντων, θα ήταν σκόπιμο να διευκρινισθεί αν οι παράγραφοι 3 έως 5 αφορούν το σύνολο των Τ.Ε.Α. ή μόνον εκείνα της παραγράφου 1, δεδομένης και της παραγράφου 3 του άρθρου 15 της Οδηγίας 2016/2341 όπου ορίζεται ότι «[η] παράγραφος 1 δεν εμποδίζει, εντούτοις, τα κράτη μέλη να απαιτήσουν από τα ΙΕΣΠ της επικράτειάς τους να διατηρούν ρυθμιστικά ίδια κεφάλαια ή να θεσπίσουν αναλυτικότερες ρυθμίσεις, αρκεί να δικαιολογούνται από άποψη συνετής διαχείρισης».

6. Επί του άρθρου 51

Στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 5 η φράση «Τηρουμένων των παρ. 1 έως 5» πρέπει να αντικατασταθεί από τη φράση «Τηρουμένων των παρ. 1 έως 4».

7. Επί του άρθρου 63 παρ. 1 περ. γ)

Με τη διάταξη της περ. γ) της παρ. 1 του άρθρου 63, σχετικά με τη διαδικασία και τις ειδικότερες περιπτώσεις ορισμού διαχειριστή, ορίζεται διαχειριστής, μεταξύ άλλων, όταν «διαφαίνεται ότι το Τ.Ε.Α. δεν διαθέτει επαρκή ίδια κεφάλαια για την κάλυψη του απαιτούμενου περιθωρίου φερεγγυότητας ή ότι δεν είναι σε θέση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του». Δεδομένης της σπουδαιότητας του θέματος που ρυθμίζεται, ήτοι της περίπτωσης έλλειψης επαρκών κεφαλαίων και αφερεγγυότητας του Τ.Ε.Α., και σε συν-

δυσασμό με το γεγονός ότι το ρήμα «διαφαιίνεται» αποτελεί έννοια μη επεξηγούμενη στην Ανάλυση Συνειπειών Ρύθμισης που συνοδεύει το νομοσχέδιο, θα μπορούσε ενδεχομένως, για λόγους σαφήνειας εφαρμογής της διάταξης, να αναδιατυπωθεί αυτή ως εξής: «αν βάσει στοιχείων της Αρμόδιας Αρχής προκύπτουν σοβαρές ενδείξεις για έλλειψη επαρκών ιδίων κεφαλαίων του Τ.Ε.Α. για την κάλυψη του απαιτούμενου περιθωρίου φερεγγυότητας ή ότι το Τ.Ε.Α. δεν είναι σε θέση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του».

8. Επί του άρθρου 66 παρ. 4, του άρθρου 67 παρ. 4 και του άρθρου 68 παρ. 2 πρώτο εδάφιο

Διά του άρθρου 66 παρ. 4, σχετικά με τον τερματισμό προγράμματος συνταξιοδοτικών παροχών, ορίζεται ότι «[τ]ο Διοικητικό Συμβούλιο ή και ο Διαχειριστής του Τ.Ε.Α. μεριμνά για τη μεταβίβαση του προγράμματος συνταξιοδοτικών παροχών του οποίου η λειτουργία έχει τερματιστεί σε άλλο Τ.Ε.Α. ή Ι.Ε.Σ.Π. άλλου κράτους μέλους, σύμφωνα με το άρθρο 12». Ακολούθως, διά του άρθρου 67 παρ. 4, σχετικά με την αναστολή δραστηριοτήτων των Τ.Ε.Α., ορίζεται ότι «[τ]ο Διοικητικό Συμβούλιο ή ο Διαχειριστής του Τ.Ε.Α., του οποίου η λειτουργία έχει ανασταλεί, μεριμνά για τη μεταβίβαση του συνόλου των προγραμμάτων συνταξιοδοτικών παροχών σε άλλο ή άλλα Τ.Ε.Α. ή Ι.Ε.Σ.Π. άλλου κράτους μέλους, σύμφωνα με το άρθρο 12». Σύμφωνα, εξ άλλου, με την προτεινόμενη διάταξη του πρώτου εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 68, σχετικά με την υποχρεωτική μεταβίβαση προγραμμάτων και την ακολουθούμενη διαδικασία, «[η] διαδικασία μεταβίβασης είναι σύμφωνη με το άρθρο 12». Για λόγους σαφήνειας και εφαρμογής της διάταξης, θα μπορούσε, αφενός, η διατύπωση των όρων «σύμφωνα με το άρθρο 12» της παρ. 4 του άρθρου 66 και της παρ. 4 του άρθρου 67 να αντικατασταθεί από τους όρους «σύμφωνα με τους όρους και τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 12», και αφετέρου, το πρώτο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 68 να αντικατασταθεί ως εξής : «[η] μεταβίβαση γίνεται με τους όρους και τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 12».

9. Επί του άρθρου 69 παρ. 3

Με τις διατάξεις του άρθρου 69, μεταξύ άλλων, ως μέτρο εξυγίανσης παρέχεται η δυνατότητα στην Αρμόδια Αρχή να αναστείλει για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα την πληρωμή ή την καταβολή συγκεκριμένων παροχών προς τα μέλη του και τους δικαιούχους παροχών ή άλλα συμβαλλόμενα μέλη ή και προς λοιπούς πιστωτές, «εξαιρουμένων των απαιτήσεων από την παροχή εξαρτημένης εργασίας ή από έμμοσθη εντολή». Περαιτέρω, με την

παρ. 3 ορίζεται ότι «[κ]ατά τη διάρκεια της ως άνω αναστολής αναστέλλονται οι προθεσμίες και η άσκηση των διαδικαστικών πράξεων αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του Τ.Ε.Α.. Το ίδιο ισχύει για τις αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων που στρέφονται κατά της περιουσίας του Τ.Ε.Α.».

Προβληματισμός γεννάται εν προκειμένω αν, δοθέντος ότι οι απαιτήσεις εκ της εργασίας δεν αναστέλλονται, αναστέλλεται, σε περίπτωση μη ικανοποίησής τους, η δυνατότητα δικαστικής διεκδίκησής τους.

10. Επί του άρθρου 71 παρ. 3

Με τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 71 ορίζεται ότι «[η] προτεραιότητα κατά την οποία τα περιουσιακά στοιχεία του προγράμματος συνταξιοδοτικών παροχών διατίθενται για την ικανοποίηση των συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων του και τα άλλα συναφή ζητήματα ρυθμίζονται στο καταστατικό του Τ.Ε.Α.. Η Αρμόδια Αρχή, στην απόφαση ή έγκρισή της για θέση σε εκκαθάριση προγράμματος συνταξιοδοτικών παροχών, μπορεί να καθορίζει διαφορετική προτεραιότητα, καθώς και τις λεπτομέρειες εκκαθάρισης του προγράμματος». Εν προκειμένω, η παροχή εξουσιοδότησης άνευ κριτηρίων, περιορισμών και προϋποθέσεων προς την Αρμόδια Αρχή, ώστε να ανατρέπεται με απόφασή της την προτεραιότητα που προβλέπεται στο καταστατικό του Τ.Ε.Α. αναφορικά με τη διάθεση των περιουσιακών του στοιχείων κατά την εκκαθάρισή του, ενόψει της σπουδαιότητας του θέματος, γεννά προβληματισμό ως προς τη συμβατότητα της διάταξης με τις αρχές της ασφάλειας δικαίου. Τέλος, το σημείο στίξης μεταξύ των λέξεων «παροχών» και «μπορεί», πρέπει να αντικατασταθεί από κόμμα.

11. Επί του άρθρου 73 και άρθρου 74 παρ. 1

Με τις διατάξεις του άρθρου 73 καθορίζονται οι συνέπειες ανάκλησης της άδειας και εκκαθάρισης του Τ.Ε.Α. Ειδικότερα, με την παρ. 1 ορίζεται ότι «[μ]ε την ανάκληση της άδειας λειτουργίας του Τ.Ε.Α. κατά το άρθρο 72 επέρχεται η λύση του και με την ίδια απόφαση τίθεται αυτό σε εκκαθάριση, εκτός αν άλλως ορίζεται στην ως άνω απόφαση της Αρμόδιας Αρχής. Για τους σκοπούς της εκκαθάρισης, το Τ.Ε.Α. θεωρείται ότι υπάρχει ως νομικό πρόσωπο έως τη λήξη της». Εν συνεχεία, με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 74 ορίζεται ότι «[η] απόφαση της Αρμόδιας Αρχής περί ανάκλησης άδειας λειτουργίας και θέσης σε εκκαθάριση του Τ.Ε.Α. μπορεί να λαμβάνεται ανεξάρτητα από τη λήψη ή διατήρηση μέτρων εξυγίανσης».

Κρίνεται σκόπιμο, για λόγους σαφήνειας και εφαρμογής των διατάξεων, να διευκρινισθεί, αφενός, η ανωτέρω ρύθμιση της παρ. 1 του άρθρου 73, κα-

θώς, ανακαλουμένης της άδειας λειτουργίας του Τ.Ε.Α., με αυτόθροη συνέπεια τη λύση του και ακολούθως τη θέση του σε εκκαθάριση, δεν μπορεί να υφίσταται δυνατότητα της Αρμόδιας Αρχής να θέτει το νομικό πρόσωπο που λύεται σε άλλη κατάσταση η οποία δεν ορίζεται εκ του νόμου. Αφετέρου, όσον αφορά τη ρύθμιση της παρ. 1 του άρθρου 74, δοθέντος ότι η θέση σε εκκαθάριση νομικού προσώπου, κατόπιν της ανάκλησης της άδειας λειτουργίας, και η θέση του σε διαδικασία εξυγίανσης είναι απολύτως διακριτές διαδικασίες, η δεύτερη δεν μπορεί να εφαρμόζεται κατά τη διάρκεια εκκαθάρισης του νομικού προσώπου.

12. Επί του άρθρου 78 παρ. 1 τελευταίο εδάφιο

Διά του τελευταίου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 78 ορίζεται ότι «[μ]ετά το πέρας της ως άνω διαδικασίας και εφόσον υπάρχουν περιουσιακά στοιχεία προς διάθεση εφαρμόζονται τα άρθρα 72 ως 76 του Αστικού Κώδικα (π.δ. 456/1984, Α΄ 164), περί της εκκαθάρισης νομικού προσώπου κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στη σχετική απόφαση της Αρμόδιας Αρχής που εκδίδεται βάσει της παρ. 4». Δεδομένου ότι στο άρθρο 78 έχουν τεθεί τρεις (3) παράγραφοι, πρέπει να αποσαφηνισθεί η παραπομπή, η οποία γίνεται σε παράγραφο που δεν υπάρχει.

13. Επί των άρθρων 98 και 99

Κατά την παράγραφο 3 του άρθρου 98 τα ταμεία με τη μορφή νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου που προέκυψαν εκ μετατροπής από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, σύμφωνα με την παρ. 20 του άρθρου 6 του ν. 3029/2002 (εκ μετατροπής αλληλοβοηθητικά ταμεία), «υποβάλλουν στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, εντός τριών (3) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος, πρόταση επιλογής είτε του κεφαλαιοποιητικού συστήματος είτε του διανεμητικού συστήματος προκαθορισμένων εισφορών με νοητή κεφαλαιοποίηση (NDC)».

Στις λοιπές παραγράφους του άρθρου 98 και στο άρθρο 99 ορίζονται, σε γενικό πλαίσιο, οι κανόνες λειτουργίας και διοίκησης των συγκεκριμένων ταμείων, και προβλέπεται αναλογική εφαρμογή ρυθμίσεων του Μέρους Α΄ του νομοσχεδίου που αφορά τα ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης (Τ.Ε.Α.). Όμως, τα ιδρύματα που λειτουργούν σε διανεμητική βάση εξαιρούνται του πεδίου εφαρμογής του Μέρους Α΄, όπως και της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/2341 (άρθρο 3 παρ. 2 περ. δ΄ νομοσχεδίου και άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ΄ Οδηγίας, αντίστοιχα), δοθέντος ότι οι εν λόγω ρυθμίσεις εφαρμόζονται σε ταμεία που λειτουργούν βάσει του κεφαλαιοποιητικού συστήματος.

Υπό το φως των ανωτέρω, τίθεται το ερώτημα αν ρυθμίσεις του Μέρους Α΄ του νομοσχεδίου, οι οποίες προσιδιάζουν και αφορούν κεφαλαιοποιητικά συστήματα, μπορούν να τύχουν εφαρμογής σε διανεμητικό σύστημα προκαθορισμένων εισφορών με νοητή κεφαλαιοποίηση (NDC), αν προκύψει σχετική επιλογή από τις διοικήσεις των εκ μετατροπής αλληλοβοηθητικών ταμείων, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 98 του νομοσχεδίου.

14. Επί του άρθρου 100

Στην παράγραφο 1 προβλέπεται ότι τα ταμεία υπό μορφή νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου, που προέκυψαν εκ μετατροπής από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 20 του ν. 3029/2002 (εκ μετατροπής αλληλοβοηθητικά ταμεία), δύνανται να υποβάλλουν αίτημα «στην αρμόδια Αρχή του δευτέρου εδαφίου της παρ. 8 του άρθρου 4» για τη λειτουργία τους ως Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης .

Ως αρμόδια αρχή ορίζεται, στην παράγραφο 8 του άρθρου 4 του νομοσχεδίου, η Τράπεζα της Ελλάδος, «στην οποία ανατίθεται από 1η. 1.2025 το έργο της εποπτείας των Τ.Ε.Α.». Μέχρι τότε, διατηρείται το ισχύον σύστημα τριμερούς εποπτείας από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, την Εθνική Αναλογιστική Αρχή και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς.

Υπό το φως των ανωτέρω, θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο να διευκρινισθεί σε ποια αρμόδια αρχή υποβάλλεται το σχετικό αίτημα έως την 31η.12.2024.

15. Επί του άρθρου 114

Με το άρθρο 114 αντικαθίσταται το άρθρο 20 του ν. 4387/2016 ως προς την απασχόληση συνταξιούχων. Συγκεκριμένα, καταργείται η μειωμένη κατά ποσοστό 30% καταβολή ακαθάριστων συντάξεων, κύριων και επικουρικών, και θεσπίζεται ειδικός πόρος μη ανταποδοτικού χαρακτήρα υπέρ e-ΕΦΚΑ. Εν προκειμένω, παρατηρούνται τα εξής:

α. Στην Αιτιολογική Έκθεση (σελ. 373-374) αναφέρεται επί της παρ. 1 ότι η κατάργηση της κατά 30% μείωσης της καταβαλλόμενης σύνταξης λαμβάνει χώρα από 1.1.2024. Από τις διατάξεις του νομοσχεδίου δεν προκύπτει ρητώς η έναρξη ισχύος από την εν λόγω ημερομηνία. Συνεπώς, αν η έναρξη ισχύος της παρ. 1 είναι η 1.1.2024 και όχι, δυνάμει του άρθρου 188 του νομοσχεδίου, η ημερομηνία δημοσίευσης του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, πρέπει να εισαχθεί σχετική ρύθμιση.

β. Στην παρ. 5, η οποία απαριθμεί τα πρόσωπα που εξαιρούνται από την καταβολή πόρου υπέρ του e-ΕΦΚΑ, γίνεται αναφορά στους συνταξιούχους του τρίτου εδαφίου της περ. α΄ της παρ. 1 του άρθρου 1 του π.δ. 169/2007.

Οίκοθεν νοείται ότι πρόκειται για αναφορά στο τέταρτο εδάφιο της ανωτέρω διάταξης, όπως ακριβώς και στην παρ. 1 της προτεινόμενης, καθώς και στο ισχύον άρθρο 20 του ν. 4387/2016.

Επομένως, η αναφορά πρέπει να διορθωθεί με μνεία των συνταξιούχων του τετάρτου εδαφίου της περ. α΄ της παρ. 1 του άρθρου 1 του π.δ. 169/2007.

γ. Στην παρ. 7 ορίζεται η δυνατότητα αξιοποίησης του χρόνου ασφάλισης που δημιουργείται από την απασχόληση συνταξιούχου για την προσαύξηση της ήδη καταβαλλόμενης σύνταξης και τη χορήγηση συμπληρωματικής εφάπαξ παροχής, και ορίζεται ο τρόπος υπολογισμού της προσαύξησης. Σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση (σελ. 376), «ο τρόπος υπολογισμού της προσαύξησης της ήδη καταβαλλόμενης σύνταξης, λόγω της αξιοποίησης του χρόνου απασχόλησης του συνταξιούχου, ισχύει από την 1η.1.2017, ημερομηνία έναρξης λειτουργίας του e-ΕΦΚΑ». Δοθέντος ότι δεν προκύπτει, εκ των διατάξεων του νομοσχεδίου, η έναρξη ισχύος της παρ. 7 από την ανωτέρω ημερομηνία, πρέπει, για λόγους ασφάλειας δικαίου, να αποσαφηνισθεί η έναρξη ισχύος της, και σε περίπτωση που αυτή ανατρέχει από την 1η.1.2017, να εισαχθεί ρητή μνεία εντός της ως άνω ρύθμισης.

δ. Με την παρ. 9 ορίζεται ότι ο πόρος υπέρ e-ΕΦΚΑ εφαρμόζεται και στα πρόσωπα που υποβάλλουν αίτηση συνταξιοδότησης στον e-ΕΦΚΑ. Αυτόνομο είναι ότι προϋπόθεση εφαρμογής της ρύθμισης είναι η δήλωση προς τον e-ΕΦΚΑ σχετικά με την εργασία του προσώπου, όπως ισχύει και για τα πρόσωπα της παρ. 10.

ε. Στην παρ. 10 ορίζεται ότι οι «συνταξιούχοι του e-ΕΦΚΑ εξ ιδίου δικαίωματος, υποχρεούνται, πριν αναλάβουν υπακτέα στον e-ΕΦΚΑ απασχόληση, να δηλώσουν τούτο στον Φορέα. Παράλειψη της δήλωσης επιφέρει χρηματική κύρωση ίση με δώδεκα (12) μηνιαίες συντάξεις, κύριες και επικουρικές». Η μη κλιμάκωση του προστίμου αναλόγως του χρόνου της αδήλωτης εργασίας ή απασχόλησης θα μπορούσε να δημιουργήσει προβληματισμό ως προς την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας (Βλ., συναφώς, Ελεγκτικό Συνέδριο, Πρακτικά της 4ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2023, σελ. 16).

16. Επί του άρθρου 115

Το άρθρο φέρει τον τίτλο «Αύξηση ορίου οφειλών συνταξιοδότησης - Προσθήκη παρ. 5 και 6, στο άρθρο 61 του ν. 3863/2010», ενώ στον Πίνακα Περιεχομένων ο τίτλος έχει ως εξής: «Αύξηση ορίου οφειλών συνταξιοδότησης - Προσθήκη παρ. 5, 6, 7 στο άρθρο 61 ν. 3863/2010». Δοθέντος ότι με

το άρθρο 115 προστίθενται μόνο οι παρ. 5 και 6 στο άρθρο 61 του ν. 3863/2010, θα ήταν νομοτεχνικά ορθότερο να διορθωθεί ο τίτλος στον Πίνακα Περιεχομένων, ώστε να συνάδει με τον τίτλο του άρθρου.

Περαιτέρω, στην προστιθέμενη παρ. 5 στο άρθρου 61 του ν. 3863/2010 ορίζεται ότι «[σ]την περίπτωση αυτή, το υπερβάλλον των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ ή των έξι χιλιάδων (6.000) ευρώ για τον π. ΟΓΑ, ποσό οφειλής, συμψηφίζεται με το εξήντα τοις εκατό (60%) του μηνιαίου ποσού των καταβαλλόμενων συντάξεων, μέχρι τον μηδενισμό του. Το μηνιαίως συμψηφιζόμενο ποσό δεν μπορεί να υπολείπεται του ποσού της μηνιαίας δόσης που προκύπτει από την παρ. 3. Σε αντίθετη περίπτωση, το ως άνω ποσοστό παρακράτησης προσαρμόζεται αναλόγως».

Αναφορικά με την περίπτωση κατά την οποία το ποσοστό παρακράτησης δύναται να ξεπεράσει το εξήντα τοις εκατό (60%) του μηνιαίου ποσού των καταβαλλόμενων συντάξεων, επισημαίνεται ότι, προκειμένου να μην πληγεί το δικαίωμα των συνταξιούχων σε αξιοπρεπή διαβίωση από την ενδεχόμενη προσωρινή αποστέρηση του δικαιώματος σε σύνταξη, θα μπορούσε, ενδεχομένως, να τεθεί ανώτατο όριο ποσοστού συμψηφισμού και στην περίπτωση κατά την οποία το μηνιαίως συμψηφιζόμενο ποσό και υπολείπεται του ποσού της μηνιαίας δόσης που προκύπτει από την παρ. 3 του άρθρου 61 του ν. 3863/2010 και ξεπερνά το συμψηφισμό του 60% (βλ., συναφώς, Ελεγκτικό Συνέδριο, Πρακτικά της 6ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μειζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 22ας Νοεμβρίου 2023, σελ. 8-9).

17. Επί του άρθρου 119

Με το άρθρο 119 τροποποιείται το άρθρο 12 του ν. 4387/2016 ως προς τη σύνταξη λόγω θανάτου σε προστατευόμενα δικαιοδόχα τέκνα. Ειδικά σε σχέση με τη ρύθμιση που εισάγεται ως προς τη σύνταξη λόγω θανάτου σε αμφοτεροπλεύρως ορφανά τέκνα με αναπηρία, πρόκειται περί ρύθμισης που ενσωματώνεται στον ν. 4387/2016, η οποία, σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση (σελ. 380-381), ήδη ισχύει και εφαρμόζεται στις περιπτώσεις που ο θανών γονέας προέρχεται από τον ιδιωτικό τομέα (άρθρο 5 παρ. 5 του ν. 3232/2004) και, διά του νομοσχεδίου, επεκτείνεται και στο Δημόσιο και στο πρώην NAT.

Παρατηρείται, σχετικά με την έναρξη ισχύος της ρύθμισης στο Δημόσιο και το πρώην NAT, ότι, καθώς το νομοσχέδιο δεν περιέχει ειδική διάταξη αναφορικά με την προτεινόμενη παράγραφο, η εν λόγω ρύθμιση ισχύει από την έναρξη ισχύος του νόμου και, ως ευνοϊκότερη, καταλαμβάνει και τις εκκρεμείς αιτήσεις.

18. Επί του άρθρου 130

Με το άρθρο 130 τροποποιείται η περ. β΄ της παρ. 2 του άρθρου 35 του ν. 4387/2016 αναφορικά με την εισφορά του κλάδου εφάπαξ παροχών για τους ασφαλισμένους έμμισθους δικηγόρους, τους μισθωτούς μηχανικούς και τους υγειονομικούς των οικείων τομέων του κλάδου πρόνοιας του πρώην Ε.Τ.Α.Α. για τα έτη 2017 και 2018. Ειδικότερα, ορίζεται ότι «[γ]ια τους μέχρι τις 31.12.1992 ασφαλισμένους έμμισθους δικηγόρους, μισθωτούς μηχανικούς και υγειονομικούς των οικείων τομέων του κλάδου πρόνοιας του πρώην Ε.Τ.Α.Α., το ποσό της μηνιαίας ασφαλιστικής εισφοράς για το χρονικό διάστημα από 1.1.2017 έως 31.12.2018 ορίζεται σε ποσοστό τέσσερα τοις εκατό (4%) υπολογιζόμενο επί των ασφαλιστέων αποδοχών τους για κύρια σύνταξη, όπως αυτές προσδιορίζονταν στα άρθρα 5 και 38 κατά τα έτη αυτά».

Σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση (σελ. 385), «[η] εν λόγω ρύθμιση προκρίνεται, για τον λόγο ότι ο επανυπολογισμός των εισφορών για τα έτη 2017 και 2018 σε συμμόρφωση με την (...) απόφαση [ΣτΕ 1096/2023] σύμφωνα με τα οριζόμενα στο καταστατικό του π. ΕΤΑΑ θα οδηγήσει σε ιδιαίτερα υψηλό διοικητικό κόστος και οικονομική επιβάρυνση των υπηρεσιών του ε-ΕΦΚΑ και, επιπλέον, η εύρεση των εργοδοτών των ασφαλισμένων για το χρονικό διάστημα από 1η.1.2017 έως τις 31.12.2018 και η επιβολή σε αυτούς αναδρομικά εργοδοτικής εισφοράς καθιστά τη διαδικασία επιμερισμού ιδιαίτερω δύσχερή».

Συναφώς επισημαίνεται ότι, με την απόφαση 1096/2023 του ΣτΕ, κρίθηκε, μεταξύ άλλων, ότι «ο νομοθέτης αντιμετωπίζει κατά πλάσμα δικαίου τους έμμισθους δικηγόρους ως μισθωτούς ως προς τις ασφαλιστικές υποχρεώσεις τους σε σχέση με το εισόδημα από την πάγια αντιμισθία, που ρητώς εξομοιώνεται από ασφαλιστικής απόψεως με εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες (άρθρο 38 παρ. 3 περ. στ΄ εδ. πρώτο), και όσον αφορά το εισόδημα αυτό ισχύει ο κανόνας του επιμερισμού των ασφαλιστικών εισφορών μεταξύ έμμισθου δικηγόρου-ασφαλισμένου και εντολέα-εργοδότη τόσο για τον κλάδο κύριας συντάξεως (άρθρο 38), όσο και για τους κλάδους επικουρικής ασφαλίσεως (άρθρο 97) και υγειονομικής περιθάλψεως (άρθρο 41) (...). [Ο]σον αφορά την εισφορά για την ασφάλιση πρόνοιας των έμμισθων δικηγόρων για τα έτη 2017 και 2018 είναι εφαρμοστέο το καθεστώς του ν. 4461/2017 και διά παραπομπής από το άρθρο 96 του νόμου αυτού καλούνται σε εφαρμογή οι διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 24 του ν. 1868/1989 και της ως άνω κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσας κοινής υπουργικής απόφασης (κ.υ.α., η οποία εφαρμόζεται σε όλους τους έμμισθους δικηγόρους, δη-

λαδή τους απασχολούμενους τόσο στο Δημόσιο και στα ν.π.δ.δ. όσον και στον ιδιωτικό τομέα), καθώς και το πλέγμα των διατάξεων που ρύθμιζαν την ετήσια ασφαλιστική εισφορά των έμμισθων δικηγόρων υπέρ του κλάδου πρόνοιας του π. Τ.Π.Δ.Α (...). [Δ]ιατηρήθηκε ρητώς η εργοδοτική εισφορά (δηλαδή η συμμετοχή του εργοδότη στην εισφορά πρόνοιας) όπου αυτή προβλεπόταν στην κείμενη νομοθεσία για τους παλαιούς ασφαλισμένους μισθωτούς». (ΣΤΕ 1096/2023 σκέψη 16 και 17).

Υπό το φως των ανωτέρω, δοθέντος ότι με την προτεινόμενη ρύθμιση ορίζεται, αναδρομικά για τα έτη 2017 και 2018, ο τρόπος καταβολής εισφοράς για εφάπαξ παροχή, μεταξύ άλλων και για τους έμμισθους δικηγόρους, χωρίς εργοδοτική εισφορά και κατά τρόπο διαφορετικό από το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, δημιουργείται προβληματισμός ως προς το αν η προτεινόμενη ρύθμιση συνάδει προς τα κριθέντα με την ανωτέρω απόφαση του ΣΤΕ.

19. Επί του άρθρου 134

Το άρθρο 134 φέρει τον τίτλο «Επέκταση μηχανισμού αναπροσαρμογής συντάξεων στις προσυνταξιοδοτικές παροχές - Τροποποίηση παρ. 3 άρθρου 73Α ν. 4387/2016». Παρατηρείται, όμως, ότι η προτεινόμενη διάταξη έχει ως αντικείμενο την προσθήκη πέμπτης παραγράφου στο άρθρο 73Α του ν. 4387/2016, και, επομένως, ο τίτλος του άρθρου θα μπορούσε να έχει ως εξής: «Επέκταση μηχανισμού αναπροσαρμογής συντάξεων στις προσυνταξιοδοτικές παροχές - Προσθήκη παρ. 5 στο άρθρο 73Α του ν. 4387/2016».

20. Επί του άρθρου 135

Η περ. δ' στο εισαγωγικό εδάφιο του άρθρου 135 σύμφωνα με την οποία «δ) στην παρ. 4 προστίθεται δεύτερο εδάφιο», προτείνεται, για λόγους νομικής ακριβολογίας, να αναδιατυπωθεί ως εξής: «δ) στην παρ. 4 περ. β' προστίθεται δεύτερο εδάφιο».

21. Επί του άρθρου 145

Με το προτεινόμενο άρθρο τροποποιείται το άρθρο 39 του ν. 4826/2021 σχετικά με τη στελέχωση του Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης. Ειδικότερα, με την παρ. 6 ορίζεται ότι «Μέχρι την πλήρωση των κενών οργανικών θέσεων, σύμφωνα με την παρ. 2 του παρόντος, το Τ.Ε.Κ.Α. μπορεί να προσλαμβάνει προσωπικό με συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου θητείας τριών (3) ετών, με δυνατότητα ισόχρονης ανανέωσης, για τις θέσεις που απαιτούν επιστημονική εξειδίκευση, ιδίως σε σχέση με την επενδυτική και αναλογιστική λειτουργία, τον εσωτερικό έλεγχο και τη διαχείριση κινδύνων.

Για το ίδιο χρονικό διάστημα, το προσωπικό αυτό μπορεί να τοποθετείται σε θέσεις ευθύνης στις οργανικές μονάδες του Τ.Ε.Κ.Α. που ασκούν την αναλογιστική λειτουργία, τη λειτουργία διαχείρισης κινδύνων και την επενδυτική λειτουργία. Η πρόσληψη του εν λόγω προσωπικού εντάσσεται στο άρθρο 51 του ν. 4622/2019 (Α΄ 133)». Εν προκειμένω, φαίνεται ότι πρόκειται περί πρόσληψης υπαλλήλων επί θητεία τριετούς διάρκειας, και ότι οι προσληφθέντες υπάλληλοι δύνανται να τοποθετούνται και σε θέσεις ευθύνης.

Όπως έχει ήδη επισημανθεί σε Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής (Έκθεση επί του νομοσχεδίου «Εκσυγχρονισμός του Ηλεκτρονικού Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες διατάξεις για την κοινωνική ασφάλιση», ν. 4892/2022), ως προς τη δυνατότητα στελέχωσης της δημόσιας διοίκησης με προσωπικό επί θητεία, έχει διαμορφωθεί πάγια νομολογία της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, κατά την οποία, από τις διατάξεις του άρθρου 103 του Συντάγματος «συνάγεται ότι οι οργανικές θέσεις του προσωπικού των δημοσίων εν γένει υπηρεσιών και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου κατ' αρχήν, απαιτείται να πληρούνται με τακτικούς υπαλλήλους, δεν αποκλείεται όμως και η πλήρωση αυτών, εξαιρετικώς, με υπαλλήλους επί θητεία, οι οποίοι κατά τη διάρκεια της θητείας τους απολαύουν όλων των εγγυήσεων της μονιμότητας. Η παρέκκλιση όμως αυτή από τον κανόνα περί πληρώσεως των οργανικών θέσεων με τακτικούς υπαλλήλους είναι ανεκτή συνταγματικώς, αν δικαιολογείται από την ιδιάζουσα φύση, την ειδική αποστολή και το περιεχόμενο των αρμοδιοτήτων ορισμένης υπηρεσίας ή θέσεως, κατά την κρίση γι' αυτό του νομοθέτη, του κύρους των σχετικών διατάξεων ελεγχόμενου συνταγματικώς υπό την ως άνω έννοια.» (ΟΛΣΤΕ 956/2011, 1849/2008, 1770/1983 κ.ά). Δικαιολογητική βάση του ανωτέρω κανόνα είναι η διασφάλιση της αδιάταρακτης λειτουργίας της δημόσιας υπηρεσίας (βλ. Π. Μουζουράκη, Η άσκηση διοικητικού έργου μέσω ιδιωτών, 2021, σελ. 253, όπου και περαιτέρω παραπομπές).

Ως προς την τοποθέτηση του προσωπικού από τον ιδιωτικό τομέα σε θέσεις ευθύνης, η Αιτιολογική Έκθεση επί του νομοσχεδίου (σελ. 391) αναφέρει ότι «[σ]τόχος της διάταξης είναι να επιτρέψει στο Ταμείο να πληρώσει θέσεις ευθύνης κρίσιμων για τη λειτουργία του υπηρεσιών και μονάδων αντλώντας ανθρώπινο δυναμικό από την αγορά, με εξειδικευμένες γνώσεις, μακρά επαγγελματική πείρα και επαγγελματικές πιστοποιήσεις σε λειτουργίες, οι οποίες δεν απαντώνται στον δημόσιο τομέα». Περαιτέρω, παρατίθεται αιτιολογία για τις ειδικότερες ανάγκες που υφίστανται σχετικά με τις θέσεις ευθύνης που αφορούν την επενδυτική λειτουργία, τη λειτουργία διαχείρισης κινδύνων και την άσκηση αναλογιστικής λειτουργίας.

Σε κάθε περίπτωση, υπό το φως της ανωτέρω νομολογίας, η ειδική αιτιολόγηση της πλήρωσης θέσεων ευθύνης του Τ.Ε.Κ.Α. από ιδιώτες ως παρέκκλιση από τον κανόνα περί πληρώσεως των οργανικών θέσεων με τακτικούς υπαλλήλους υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο κατ' αναφορά προς «την ιδιαίτερη φύση, την ειδική αποστολή και το περιεχόμενο των αρμοδιοτήτων ορισμένης υπηρεσίας ή θέσεως» (βλ. συναφώς Ανακοίνωση της Προέδρου του Σ.τ.Ε. της 5ης.7.2023, σχετικά με το αποτέλεσμα της διασκέψεως επί υποθέσεων που αφορούν τη δυνατότητα συμμετοχής ιδιωτών στις προκηρύξεις για την κάλυψη θέσεων Γενικών Διευθυντών του ε-Ε.Φ.Κ.Α. (συζήτηση στην Ολομέλεια 9 Ιουνίου 2023), σύμφωνα με την οποία: «κρίθηκε ότι: 1) η απόφαση του Δ.Σ., κατά το μέρος που όρισε ότι υποψήφιοι για επιλογή σε θέσεις Προϊσταμένων στις Γενικές Διευθύνσεις α) Διοικητικής Υποστήριξης, Τεχνικών Υπηρεσιών και Στέγασης, β) Στρατηγικής και Ανάπτυξης, καθώς και γ) στις Περιφερειακές Υπηρεσίες Συντονισμού και Υποστήριξης Στερεάς Ελλάδας, Αττικής και Κρήτης, όπως και οι αντίστοιχες παραδεκτές προσβαλλόμενες προκηρύξεις, δεν ήταν νόμιμες και τούτο διότι δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του εξουσιοδοτικού νόμου 4892/2022 (Α' 28), όπως αυτός ερμηνεύεται σύμφωνα με την πάγια σχετική νομολογία, αφού δεν τεκμηριώνεται γιατί στις θέσεις αυτές μπορεί, εν όψει των αρμοδιοτήτων, της φύσεως και της αποστολής τους, να τοποθετηθούν ιδιώτες ως υπάλληλοι επί θητεία και όχι αποκλειστικά μόνιμοι δημόσιοι υπάλληλοι» ιστότοπος: www.ad-justice.gr).

22. Επί του άρθρου 154

Η αναφορά στην «παρ. 110 του άρθρου 114» πρέπει να διορθωθεί στο ορθό: «παρ. 10 του άρθρου 114».

Η αναφορά στις «παρ. 5 και 6 του άρθρου 115» πρέπει να διορθωθεί στο ορθό: «παρ. 5 και 6 του άρθρου 61 του ν. 3863/2010», οι οποίες προστίθενται διά του άρθρου 115 του νομοσχεδίου.

23. Επί του άρθρου 161 παρ. 1 δεύτερο εδάφιο και παρ. 2

α. Με τη ρύθμιση του δευτέρου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 161, σχετικά με τη διαδικασία πλήρωσης των κενών θέσεων της Δ.ΥΠ.Α., ορίζεται ότι «[η] προκήρυξη και η συνακόλουθη διαδικασία κατάταξης με σειρά προτεραιότητας, κατά κλάδο και ειδικότητα, πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις ανάγκες της υπηρεσίας». Είναι αυτονόητο ότι οι κλάδοι και οι ειδικότητες των οποίων οι θέσεις καλύπτονται με τη διαδικασία της σειράς προτεραιότητας, καθορίζονται σύμφωνα με τις ανάγκες της υπηρεσίας. Η κατάταξη ό-

μως των υποψηφίων με σειρά προτεραιότητας βάσει αντικειμενικών κριτηρίων καθορίζεται από τον νόμο, και όχι από τις ανάγκες της υπηρεσίας. Κατά συνέπεια, για λόγους νομικής σαφήνειας και εφαρμογής της διάταξης, κρίνεται σκόπιμη η αναδιατύπωσή της ως εξής: «[η] προκήρυξη περιλαμβάνει τους κλάδους και τις ειδικότητες των οποίων οι θέσεις καλύπτονται με τη διαδικασία της σειράς προτεραιότητας. Ο καθορισμός τους γίνεται σύμφωνα με τις ανάγκες της υπηρεσίας».

β. Με τις ρυθμίσεις της παρ. 2, μεταξύ άλλων, στις περ. β) και γ) ορίζεται ότι «για θέσεις της κατηγορίας Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΤΕ), [απαιτείται] πτυχίο ή δίπλωμα (...) Ινστιτούτου Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) (...)» και «για θέσεις της κατηγορίας Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΔΕ), [απαιτείται] πτυχίο ή δίπλωμα ή απολυτήριο τίτλο (...) Ινστιτούτου Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) (...)». Δεδομένου ότι δεν τίθεται κριτήριο προσδιορισμού του πτυχίου Ι.Ε.Κ. βάσει του οποίου ο ενδιαφερόμενος δύναται να εντάσσεται στην κατηγορία ΤΕ ή ΔΕ, και σε συνδυασμό με τα αναφερόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 162 σχετικά με το ότι «[κ]άθε υποψήφιος έχει δικαίωμα να υποβάλει μία (1) μόνο αίτηση για την ίδια προκήρυξη και για θέσεις μίας (1) μόνο κατηγορίας προσωπικού», κρίνεται σκόπιμη η διευκρίνιση των ανωτέρω περιπτώσεων.

24. Επί του άρθρου 162

Με τις διατάξεις του άρθρου 162 καθορίζεται η μοριοδότηση των κριτηρίων κατάταξης των υποψηφίων.

α. Ειδικότερα, με την υποπερ. αα) της περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 162 καθορίζεται η μοριοδότηση των ακαδημαϊκών προσόντων του κλάδου της κατηγορίας ΠΕ σύμφωνα με τον «[βαθμό] του βασικού τίτλου σπουδών, εφόσον είναι αντίστοιχης ειδικότητας με αυτήν που προκηρύσσεται και ο οποίος για πτυχία Α.Ε.Ι. με βαθμολογική κλίμακα από ένα (1) έως δέκα (10), υπολογίζεται(...)». Συνέπεια της ανωτέρω διατύπωσης είναι να μην μοριοδοτείται το πτυχίο Α.Ε.Ι. που δεν είναι αντίστοιχης ειδικότητας με την προκηρυσσόμενη θέση. Δοθέντος, όμως, ότι ο υποψήφιος που έχει το πρώτο πτυχίο με ειδικότητα αντίστοιχη της θέσης, μοριοδοτείται και για τυχόν δεύτερο πτυχίο Α.Ε.Ι., ανεξάρτητα από την ειδικότητα που έχει αυτό, προβληματισμός μπορεί να δημιουργηθεί, για λόγους ισότητας, εκ του ότι δεν μοριοδοτείται το πτυχίο Α.Ε.Ι. που δεν είναι ειδικότητας της προκηρυσσόμενης θέσης.

β. Περαιτέρω, με τη διάταξη της περ. αθ) της παρ. 1 ορίζεται ότι η «[π]ιλοποιημένη γνώση χειρισμού ηλεκτρονικού υπολογιστή Α' επιπέδου (ενόητες Επεξεργασία Κειμένου, Υπολογιστικά Φύλλα και Υπηρεσίες Διαδικτύ-

ου υπολογίζεται με ογδόντα (80) μονάδες». Στην περ. ε) της παρ. 1 ορίζεται ότι «[η] γνώση χειρισμού ηλεκτρονικού υπολογιστή δεν μοριοδοτείται για τους εκπαιδευτικούς που ανήκουν στον κλάδο ΠΕ86 ή στην ειδικότητα ΤΕ01.13». Δεδομένου ότι η κατά τα ανωτέρω πιστοποίηση αποτελεί αποδεικτικό πρόσθετης προϋπόθεσης διορισμού της παρ. 1 του άρθρου 9 του π.δ. 85/2022, και σε συνδυασμό με το ότι δεν τίθεται δυνατότητα κλιμάκωσης της συγκεκριμένης μοριοδότησης, με συνέπεια να λαμβάνουν όλοι οι υποψήφιοι τα ίδια μόρια και να μην διαφοροποιείται, εξ αυτού του λόγου, η τελική μοριοδότηση των υποψηφίων, θα μπορούσε, ενδεχομένως, να απαλειφθεί η μοριοδότηση κατά το κριτήριο αυτό.

25. Επί του άρθρου 164 παρ. 5 τελευταίο εδάφιο

Με την διάταξη του τελευταίου εδαφίου της παρ. 5 του άρθρου 164 ορίζεται ότι «[Τ]ο περιεχόμενο της συνέντευξης με τα κρίσιμα και ουσιαστικά σημεία της αναφέρεται συνοπτικά στο πρακτικό της Επιτροπής, το οποίο είναι στη διάθεση όλων των υποψηφίων, και η μοριοδότηση για τον εκάστοτε υποψήφιο αιτιολογείται συνοπτικά από κάθε μέλος ως προς κάθε ένα από τα δύο σκέλη της συνέντευξης». Δεδομένων των διατάξεων περί προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αλλά και «ευαίσθητων» δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που δύναται να περιλαμβάνει το πρακτικό της Επιτροπής η οποία διεξάγει τη δομημένη συνέντευξη, και σε συνδυασμό με το απαιτούμενο έννομο συμφέρον των ενδιαφερομένων, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο να αναδιατυπωθεί η διάταξη, προκειμένου να δύναται να λαμβάνουν οι ενδιαφερόμενοι γνώση του του πρακτικού, χωρίς πρόσβαση σε τυχόν ευαίσθητα δεδομένα.

26. Επί του άρθρου 165 παρ. 1, 4 και 6

α. Στο δεύτερο εδάφιο της παρ. 1 ορίζεται ότι «[ο]ι πίνακες διοριστέων/προσληπτέων συντάσσονται κατά κατηγορία, κλάδο και ειδικότητα, σύμφωνα με τη σχετική προκήρυξη και κατά σειρά αξιολόγησης με βάση τον συνολικό αριθμό μονάδων κάθε υποψηφίου». Κρίνεται σκόπιμο, για λόγους σαφήνειας, μεταξύ των λέξεων «κατά» και «σειρά» να προστεθεί η λέξη «φθίνουσα».

β. Στο τελευταίο εδάφιο της παρ. 4 του άρθρου ορίζεται ότι «[ο]ι πίνακες κατάταξης δεν μπορούν να περιλαμβάνουν αριθμό υποψηφίων μεγαλύτερο του αριθμού των θέσεων που προκηρύχθηκαν». Κατά συνέπεια, δεν καταρτίζεται πίνακας επιλαχόντων, ούτε προβλέπεται να συντάσσεται τέτοιος πίνα-

κας. Ακολούθως, η παρ. 6 του άρθρου ορίζει ότι «[ο]ι οριστικοί πίνακες κατάταξης ισχύουν έως τη λήξη του τρίτου σχολικού έτους που έπεται της λήξης του σχολικού έτους κατά το οποίο έλαβε χώρα η δημοσίευσή τους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Κατά τη διάρκεια ισχύος τους, οι οριστικοί πίνακες κατάταξης δεν τροποδοτούνται με νέα στοιχεία». Περαιτέρω, στην παρ. 6 του άρθρου 167, μολοντί δεν προβλέπεται η κατάρτιση πίνακα επιλαχόντων, προβλέπεται η κάλυψη νέων θέσεων από πίνακα επιλαχόντων προηγούμενου διαγωνισμού, εφόσον δεν έχει λήξει η τριετής ισχύς του πίνακα κατάταξης, καθώς και, στην παρ. 1 του άρθρου 167, η κλιμακωτή εντός τριετίας πλήρωση των θέσεων που προκηρύχθηκαν. Δεδομένων των διατυπώσεων των ανωτέρω διατάξεων και του περιεχομένου τους, κρίνεται σκόπιμη η αποσαφήνισή τους.

27. Επί του άρθρου 166 παρ. 2 περ. ζ)

Με τη ρύθμιση της περ. ζ) της παρ. 2 του άρθρου 166 ορίζεται συγκεκριμένη περίπτωση αποκλεισμού υποψηφίου από τη διαδικασία επιλογής που «[κ]ατέχ[ει] δεύτερη θέση σύμφωνα με το άρθρο 35 του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ.». Επισημαίνεται ότι αν αυτός που κατέχει ήδη θέση σε φορέα του Δημοσίου Τομέα, διορισθεί σε δεύτερη θέση και αποδεχθεί τον διορισμό του, λογίζεται, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 35 του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ., ως αυτοδικαίως παραιτηθείς από τη θέση που κατέχει, η δε υπηρεσία εκδίδει διαπιστωτική πράξη απόλυσής του, οπότε αυτομάτως παύει να κατέχει την πρώτη θέση.

28. Επί του άρθρου 167 παρ. 1, 6 και 7

α. Στην παρ. 6 του άρθρου 167 γίνεται το πρώτον αναφορά σε «πίνακα επιλαχόντων προηγούμενου διαγωνισμού», πλην όμως, δεν προβλέπεται η σύνταξη τέτοιου πίνακα. Το τελευταίο εδάφιο της παρ. 6 του άρθρου 167 αναφέρεται σε επιλαχόντες που βρίσκονται στον πίνακα κατάταξης, χωρίς, όμως, να προβλέπεται η συμπερίληψη επιλαχόντων στον πίνακα κατάταξης. Κατά συνέπεια, και σε συνέχεια της παρατήρησης επί του άρθρου 165 παρ. 1, 4 και 6, το ζήτημα πρέπει να τύχει διευκρίνισης.

β. Στην παρ. 7 του άρθρου 167 αναφέρεται η φράση «[ο] υποψήφιος που επιλέγεται για διορισμό/πρόσληψη διαγράφεται από τους πίνακες κατάταξης διοριστών (...)». Κρίνεται σκόπιμο να αντικατασταθεί από τη φράση «[ο] υποψήφιος που διατίθεται για διορισμό/πρόσληψη διαγράφεται από τους πίνακες κατάταξης διοριστών».

29. Επί του άρθρου 168 παρ. 1 τελευταίο εδάφιο

Με τη ρύθμιση του τελευταίου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου ορίζεται ότι «[μ]ετάθεση πριν από την παρέλευση του ανωτέρω χρονικού διαστήματος, επιτρέπεται κατ' εξαίρεση είτε σε περίπτωση αμοιβαίας αίτησης εκπαιδευτικών είτε για σοβαρούς υπηρεσιακούς ή προσωπικούς λόγους». Εννοείται ότι, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 103 του Συντάγματος, για τη μετάθεση υπαλλήλου απαιτείται γνωμοδότηση του οικείου Υπηρεσιακού Συμβουλίου.

30. Επί του άρθρου 169 παρ. 5 τελευταίο εδάφιο

Με το δεύτερο εδάφιο της παρ. 5 του άρθρου 169 ορίζεται ότι «[ε]πιπλέον, στο Μητρώο εντάσσονται, κατόπιν αίτησής τους, και οι υποψήφιοι κατηγορίας ΠΕ, ΤΕ και ΔΕ, για τους οποίους ισχύει [η] παρ. 1 του άρθρου 3 της υπ' αρ. 61/19.5.1989 Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 27 του ν. 2190/1994 (Α' 28)». Δεδομένου ότι στην αναφερόμενη ΠΥΣ (Α' 125/1989) δεν υφίσταται άρθρο 3, κρίνεται σκόπιμο να αναδιατυπωθεί η διάταξη και να τεθεί η ορθή παραπομπή.

31. Επί του άρθρου 170 παρ. 1 περ. δ) και παρ. 2

α. Στην περ. δ) της παρ. 1 του άρθρου 170, η λέξη «παραβίαση» θα μπορούσε να αντικατασταθεί από τη λέξη «παράβαση».

β. Στην παρ. 2 ορίζεται ότι «[ε]κπαιδευτικοί οι οποίοι προσλαμβάνονται ως προσωρινοί αναπληρωτές ή ωρομίσθιοι με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου και για οποιονδήποτε λόγο δεν αναλαμβάνουν υπηρεσία εντός πέντε (5) ημερών από την ημερομηνία που ορίζεται στην ανακοίνωση της πρόσληψης (...)». Συναφώς, στο δεύτερο εδάφιο της παρ. 6 του άρθρου 169 ορίζεται προθεσμία δέκα ημερών, ειδικότερα αναφέρεται ότι «(...) τους καλεί να παρουσιαστούν εντός ταχθείσας προθεσμίας, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από δέκα (10) ημέρες από την ημερομηνία κοινοποίησης της πρόσκλησης στους ενδιαφερόμενους». Κατά συνέπεια, για λόγους ασφάλειας δικαίου και εφαρμογής των διατάξεων, κρίνεται σκόπιμο να διευκρινισθούν περαιτέρω οι ανωτέρω διατάξεις.

32. Επί των άρθρων 182 και 183

Παρατηρείται αντιστροφή του τίτλου και των αριθμών των άρθρων μεταξύ του Πίνακα Περιεχομένων και του σώματος του νομοσχεδίου.

33. Επί του άρθρου 184 παρ. 7

Ορίζεται ότι «[μ]ε απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης καθορίζονται οι διοικητικές κυρώσεις που επιβάλλονται στους εργοδότες από την Επιθεώρηση Εργασίας, στο πλαίσιο εφαρμογής του άρθρου 172, και εξειδικεύονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία επιβολής τους, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα για την εφαρμογή του άρθρου 172».

Κατά την έννοια του άρθρου 43 παρ. 2 εδάφιο β΄ του Συντάγματος, επιτρέπεται να ορισθούν, με ειδική και ορισμένη εξουσιοδότηση, ως φορείς άσκησης κανονιστικής αρμοδιότητας, εκτός από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, και άλλα όργανα της διοίκησης, εφόσον πρόκειται για «ειδικότερα θέματα ή θέματα με τοπικό ενδιαφέρον ή με χαρακτήρα τεχνικό ή λεπτομερειακό». Επισημαίνεται, εξ άλλου, ότι η ευρύτητα της εξουσιοδότησης, της οποίας το περιεχόμενο είναι ορισμένο, ουδόλως επηρεάζει το κύρος της (βλ. ΣτΕ Ολομ. 1210/2010, 941/2008, 2304/1995 κ.ά.). «Ως ειδικότερα θέματα θεωρούνται εκείνα τα οποία αποτελούν, κατά το περιεχόμενό τους και σε σχέση προς την ουσιαστική ρύθμιση που περιέχεται στο νομοθετικό κείμενο, μερικότερη περίπτωση ορισμένου θέματος που αποτελεί το αντικείμενο της νομοθετικής ρύθμισης. Απαιτείται, επομένως, στην περίπτωση αυτή, να περιέχει το νομοθετικό κείμενο όχι απλώς τον καθ' ύλη προσδιορισμό του αντικείμενου της εξουσιοδότησης αλλά, επί πλέον, και την ουσιαστική ρύθμισή του, έστω και σε γενικό, ορισμένο, όμως, πλαίσιο σύμφωνα προς το οποίο θα ενεργήσει η Διοίκηση προκειμένου να ρυθμίσει τα μερικότερα θέματα» (βλ. ΣτΕ Ολομ. 1210/2010, 3013/2014, 775, 2150, 2148, 2090/2015, 1804/2017, 1284/2022 κ.ά.). Το κριτήριο περί του χαρακτηρισμού ενός θέματος ως «ειδικότερου» ή μη μπορεί να είναι είτε ποσοτικό, σε σχέση με το κύριο αντικείμενο της νομοθετικής ρύθμισης, είτε ποιοτικό, συναρτώμενο προς τη σπουδαιότητα του προς ρύθμιση καταλειπόμενου ζητήματος. Εξ άλλου, «οι ανωτέρω ουσιαστικές ρυθμίσεις μπορούν να υπάρχουν τόσο στις διατάξεις του εξουσιοδοτικού νόμου όσο και σε διατάξεις άλλων νόμων σχετικών με τα θέματα που αποτελούν αντικείμενο της νομοθετικής εξουσιοδότησης» (βλ. ΣτΕ Ολομ. 1210/2010, 3404/2014, 1749/2016, 705/2020 κ.ά. Βλ., σχετικά, Κ. Μαυριά, Συνταγματικό Δίκαιο, 6η έκδ., 2021, σελ. 223-224 και Α. Παντελή, Εγχειρίδιο Συνταγματικού Δικαίου, 5η έκδ., 2020, παρ. 440). Ως λεπτομερειακά θεωρούνται τα ζητήματα που αφορούν «τη θέσπιση όλως δευτερευουσών και επουσιωδών ρυθμίσεων», επί κύριων και ουσιωδών ρυθμίσεων που πρέπει να έχουν τεθεί από τον ίδιο τον νομοθέτη, τεχνικού δε χαρακτήρα είναι τα θέματα που αφορούν τη θέσπιση ρυθμίσεων για τις οποίες είναι κατ' αρχήν απαραίτητη η παρέμβαση τεχνικού οργάνου (βλ.

ΣΤΕ 2820/1999, 2967/1999, βλ., σχετικά Κ. Μαυριά, Συνταγματικό Δίκαιο, 6η έκδ., 2021, σελ. 223-224). «Τέλος, για το συνταγματικό κύρος της νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως δεν απαιτείται οπωσδήποτε να διαγράφει η ίδια ή με παραπομπή σε άλλη διάταξη νόμου βασικές αρχές και κατευθύνσεις στο πλαίσιο των οποίων οφείλει να κινηθεί η Διοίκηση κατά την κανονιστική ρύθμιση των θεμάτων αυτών» (βλ. ΣΤΕ 1125/2020, ΣΤΕ Ολομ. 3404/2014, ΣΤΕ 2307/2018).

Υπό το φως των ανωτέρω, και δεδομένου ότι, αφενός, δεν αναφέρεται σχετικό πλαίσιο στη διάταξη της παρ. 7 του άρθρου 184, ούτε ως προς τους όρους και τις προϋποθέσεις επιβολής των κυρώσεων ούτε ως προς τα ανώτατα και κατώτατα όριά τους, και αφετέρου, προβλέπεται ο καθορισμός τους με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, προβληματισμός γεννάται αν αποτελούν ειδικότερα θέματα ή λεπτομερειακά ζητήματα και δύναται να ρυθμιστούν με υπουργική απόφαση, αντί προεδρικού διατάγματος.

Αθήνα, 17 Δεκεμβρίου 2023

Οι Εισηγητές
Δάφνη Ακουμιανάκη
Μαρία Ανδρονπούλου
Επιστημονικές Συνεργάτιδες
Νέστωρ Πολίτης
Ειδικός Επιστημονικός Συνεργάτης

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρηγόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών